

2010 m. birželio 25 d., penktadienis

Nr. 24-25 (900-901) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

4

Jėlių teatrą atėjo aktorių kursas

5

„Naujosios dramos akcija“ baigiasi

6

Trys naujos skulptūros po Vilniaus tiltais

Sanja Ivezović (Kroatija). Kadras iš videoperformanso „Asmeniniai pjūviai“. 1982 m.

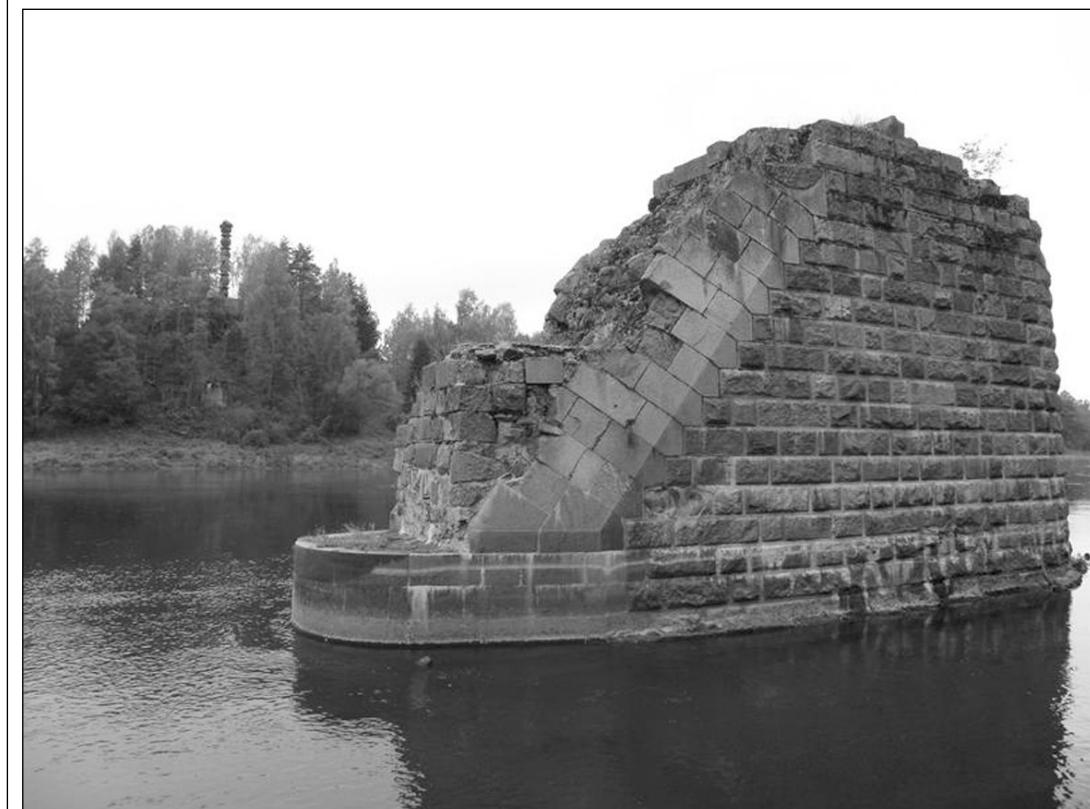
Apie dvi parodas Varšuvoje

9

„ARTscape“ Airija – penki filmai

10

Krësle prie televizoriaus

Alytaus geležinkelio tiltos liekanos

Iš taško A į tašką B Svarstome Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires

LR Prezidentės suburta darbo grupė parengė Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires, kurias aptarti kviečiama kultūros visuomenė ir kurias svarsto Seimas. Parengtame projekte teigiama: „Lietuvos kultūros politikos kaitos tikslas – atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą bei kūrybinį potencialą¹. Apie kultūros politikos tikslus ir kaip juos pasiekti „Menų spaustuvės“ infotekoje kalbėjosi gairių rengėjai dr. Arūnas Gelūnas, Vilniaus dailės akademijos studijų prorektorius, dr. Lolita Jablonskienė, Nacionalinių dailės galerijos vedėja, Vaidas Jauniškis, internetinio žurnalo „Menų faktūra“ redaktorius, ir aktyvūs kultūros procesų formuotojai bei dalyviai: profesorė Irena

Veisaitė, Atviros visuomenės instituto ombudsmanė, dr. Irena Vaišviatė, Europos humanitarinio universiteto prorektorė, Lina Balėnaitė, nevyriausybinių kultūros organizacijų asociacijos „Menorama“ direktorė, Elona Bajorinienė, Atviros visuomenės instituto Pagalbos fondo Lietuvoje vadovė, dr. Elona Lubytė, muziejininkė, VDA UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedros dėstytoja, Jolanta Kryževičienė, Lietuvos radio „Klasikos“ programos redaktorė, Laima Kreivytė, menotyrininkė, ir Linas Vildžiūnas, „7 meno dienų“ redaktorius.

Linas Vildžiūnas: „7 meno dienų“ redakcijos vardu dėkoju gerb. poniams ir ponams, sutikusiems dalyvauti pirmojoje projekto „Laisvoji tribūna“ diskusijoje. Rengdami šį projektą akcentavome, kad ekonominė krizė ypač skaudžiai paliebtė kultūrą ir išryškino valstybės kultūros politikos spragą – tiksliau, parodė, kad tokios politikos iš viso nėra. Kultūrininkų bendruomenę apėmusi

neviltis ir apatija, jos balso negirdėti, trūksta kultūros žmones vienjančios tribūnos, kur būtų nuolatos aptariamos aktualios problemas, keiliami konkretūs klausimai valdininkams, „iš apačios“ formuojamos kultūros politikos gairės. Kaip parvyks tokią diskusiją išjudinti – žiūrėsime, bet gerą postūmį jai gali duoti neseniai paviešintas ir seniai godintinas dokumentas – Lietuvos Respublikos Prezidentės inicijuotos darbo grupės parengtos ir Seimui svarstyti pateiktos Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires. Dokumentas nubréžia ilgalaike kultūros politikos perspektivą, bet kaip igyvendinti užsibrėžtus tikslus? Kokia institucija turėtų būti už tai atsakinga?

Daugiausiai abejonių man sukelė siūlomas kultūros politikos formavimo ir administravimo atskyrimas, kultūros politiką paliekant Kultūros ministerijai, o administravimą patikint Mokslo tarybos pavyzdžiu įsteigtai Kultūros tarybai. Mano supratimu, kultūros admi-

¹ Visa gairių dokumentą rasite čia:
<http://www.lrp.lt/download/9343/lietuvos%20kult%C5%A1%20ABros%20politikos%20kaitos%20gairi%C5%BD%20projekto-galutine%20redakcija.doc>

Iš taško A į tašką B

ATKELTA IŠ 1 PSL.

nistravimą turėtų vykdyti būtent ministerija, nes tai susiję su biudžetiniu finansavimu, kuris yra valstybės prerogatyva, o autoritetinga taryba galėtų spręsti esminius kultūros politikos klausimus. Šiuo atveju funkcijos ne atskiriomos, o nesuprantamai supainiojamos.

Arūnas Gelūnas: Gal būtu galima į klausima atsakyti klausimui: ar Kultūros ministerijos tam tikrų funkcijų depolitizavimas yra tikslinges uždavinys? Daugelyje valstybų funkcionuoja binarinis modelis: politinės organizacijos ir atskirai eksperinės organizacijos. Galima būtų svarstyti, kad be ministro parašo eksperčių atlkti vertinimai negalėtų išgyti juridinės galios. Bet man atrodo, kad politikos formuotojus atskirti nuo ekspertinių paslaugų teikėjų būtų sveikas vakarietiskas, gal net Šiaurės Europai būdingas modelis. Man pačiam teko būti Kultūros ministerijos ekspertu – māčiau, kad kai apiforminama tūkstančiai sutarčių, tai strateginiams dalykams tiesiog nelieka laiko. Nauja ekspertinė institucija perimtų ekspertavimo funkcijas ir išlaisvintų strategavimo ir politikos kūrimo energiją pačioje ministerijoje. Būtų kalbama apie dvi organizacijas, o ne eksperinės institucijos funkcijas, integruotas į politinę instituciją, kas paverčia ją, kaip ironizuoją kai kurie politikai, „amžina pinigų dalijimo kasa“. Kuo ji neturėtų būti.

Irena Vaišvilaitė: Aš galėčiau tik paremti šią idėją, nes ji yra viena iš pačių stipriasių ir kartu sunkiausių igvendinamų nuostatų. Tai labai rimta struktūrinė reforma. Eksperčių funkcijų atskyrimas nuo politinės reikalaujančios perteikimo į politikos kūrimo energiją pačioje ministerijoje. Būtų kalbama apie dvi organizacijas, o ne eksperinės institucijos funkcijas, integruotas į politinę instituciją, kas paverčia ją, kaip ironizuoją kai kurie politikai, „amžina pinigų dalijimo kasa“. Kuo ji neturėtų būti.

Arūnas Gelūnas: Programa yra, ją galima paskaiti Vyriausybės tinklalapyje, skyrius 18. Igvendinus nors dalį, pajustume didžiulį skirtumą.

Irena Vaišvilaitė: Taip, bet ar tai Vyriausybės, ar Tėvynės sajungos programa kultūros sričiai? Pastaroji yra labai stipri, o Vyriausybės darbinių kultūros programos tokia nepavadinčia. Idomu, kai rinkimus laimi politinė jėga, kuri turi labai aiškią viziją, bet paskui koalicija tas vizijas išplauna ir atsiranda didelis neatitikimas tarp vienos iš partijų labai stiprios programos ir realių žingsnių, padarytų kultūros srityje. Dabar vyksta struktūrinė mokslo reforma – būtų naudinga suderinti ją su kultūros, bet jidar neparengta. Todėl kyla sunkumai.

Pavyzdžiu, kol Mokslo tarybai buvo perduotos ekspertavimo funkcijos, praėjo beveik pora metų, buvo atliktas didžiulis parengiamasis darbas, reikėjo įveikti labai didelį pasipriešinimą. Ir restruktūrizavi-

mas iki galio dar nėra padarytas. Švietimo ministerija ir toliau perskirsto milžiniškas lėšas ir atlieka buhalterinę funkciją. Bet mokslui skirti pinigai jau eina per Mokslo tarybą. Rezultatus mes tik pradedaame matyti.

Ką galime pasakyti apie mūsų apariamas kultūros gaires? Jos yra tokios pat geros, kaip ir visos kitos, kurios buvo iki šiol, kai kuriose srityse gal net ir geresnės. Bet kaip identifikuoti politinę jėgą (kol kas savanorių nepasirodė) – būtų gerai ne vieną, o dvi partijas, ar bent jau pusantros, kurios vienu savo pagrindiniu tikslu, kaip tai buvo su aukštuoju mokslu, laikytu šią struktūrinę reformą Lietuvoje. Tai yra visiškai nerealistiška, ir kol to nebus, mes čia visi galime kalbėti labai gražius dalykus. Restruktūrizacija reikalauja kryptingo veikimo. Pasipriešinimas bus milžiniškas.

Arūnas Gelūnas: Šiuo metu Valstybės pažangos taryboje, pirmininkaujamoje Andrius Kubiliaus, yra du komitetai. Vienas iš jų vadinas „Kūrybinga ir pilietinė visuomenė Lietuvoje 2030“. Kūrybingumo sampratai tose diskusijose yra skiriamas didžiulis vaidmuo. Ne tik instrumentiškai žiūrint – kad įdiegtas kūrybingumas pagamins tris milijonus inovatyvių verslininkų, kurie sukurs patraukliai aukštujų technologijų ekonomiką (ironizuoju), bet kaip piliečio savybė į iššūkius reaguoji lanksčiai, sukuriant alternatyvą turinį, socialinei atskirčiai ir visa kita. Man tenka pirmininkauti tai diskusijų grupei ir noriu pasakyti, kad žmonės iš įvairių sektorų labai pozityviai žiūri į keliamas užduotis ir negatyviai į tai, kad iki šiol nėra daroma jokių konkretių žingsnių, kad tas kūrybingumas (darbe, darželyje, mokykloje ar įmonėje) būtų adekvacių puoselėjamas. Tai leidžia šiek tiek tikėtis, kad 2014–2020 metais Lietuvoje dėmesys bus skiriamas ne tik žemės ūkiui ir stabyboms, bet ir kultūrinių infrastruktūrai ir švietimui, turint galvoje ir ugdymą nuo žemiusios grandies, šeimų mokymasi ir visa kita. Galvojant apie šias ižangines diskusijas ir lūkesčius, bent jau valdančiojoje koalicijoje ir pagrindinėse partijose yra potencialiai palanki dirva dabartiniame etape išplėtoti kažką produktyvaus. Tenka sutiki su Linu, kad kultūros situacija šiuo metu yra gana liūdnos būklės.

Linas Vildžiūnas: Vadinasi, mūsų vaikai ir anūkai gal ir turi šansų slaukti struktūrinį pokyčių... Norėčiau pabrėžti štai ką: pas mus geriau ar blogiau, turint galvoje visus lietuviškus projektinius finansavimo ir ekspertavimo trūkumus, ši sistema veikė, kol administracija nepradėjo jos ignoruoti, ją laužti, nepaisyti jos taisyklių. Ar šiose gairėse numatomas kompetencijos atskyrimas neišplaukia iš mūsų varganos situacijos, iš noro įveikti išsenėjusių sistemos ydas, siūlytant naujų modelį? Nematau kokybiino skirtumo

tarp Kultūros tarybos ir Kultūros ministerijos su darniai funkcionuojančiomis ekspertų komisijomis. Greičiau priešingai – Kultūros taryba yra nelabai suprantamas nevyriausybinių įterpinys (tarsi koks Kultūros kongresas) į valstybės administruavimo sistemą.

Vaidas Jauniškis: Kaip mes pui-kiai žinome, Kultūros ministerija darniai nefunkcionuoja, nes nespėja vykdyti visų įsipareigojimų ir funkcijų. Kitas dalykas – egzistuoja galimybė ministrui netvirtinti bet kurio esamų tarybų sprendimo ar patvirtinti vien savą. Atsakomybė tenka ministrui, tačiau ji visą laiką būna tokia „išplaukusi“ – ministras pasiremės ekspertais, kurie gali tik rekomenduoti, kurie nežino, ką ministras jau patvirtino ir ko nepatvirtino, o tai sudaro salygas atsakomybę padaryti labai nciaiškią.

Kultūros kaitos gairėse siūloma keisti šią situaciją taip, kad visas finansavimas, atsakomybė ir administruavimas (galbūt išskyrus keletą valstybinių programų) tenka Kultūros tarybai – atskirai nuo ministerijos institucijai. Kaip žinome, dabar įvykusių renginių kokybė nėra vertinama, atsiskaitymas ministerijai vyksta tik finansiniame lygyje. O kai bus vertinama ir kokybė, ir kaip projektas ar visa programa vyko, o pagal tai vertinama, remti toliau ar ne tą įstaigą, festivalį ar menininką, tada bus kur kas daugiau aiškuomo ir atsakomybės. Pagrindinis akcentas yra kokybė ir tai, kad kultūra turi vertę pati savaiime.

Irena Vaišvilaitė: Kultūra Lietuvuje yra padalyta į valstybinę ir nevalstybinę. Ši skirtingis švietimo sistemoje buvo įveikta nustačius, kad studen-tas gali neštis krepšelių ir į nevalstybinį universitetą. Bet prie žiūrovo, skaitoju juok neprisi krepšeli. Todėl kils milžiniška problema, kaip nustatyti tolygu vertinimą valstybinėms ir nevalstybinėms programoms. Kyla klausimas, kaip admini-struoti tą galimybę ligią ir kas tai darys. Kaip tarp nacionalinių ir nenacionalinių teatrų, biudžetinių ir nebiudžetinių įstaigų nustatyti finansavimo tolygumą. Prie šio klausimo nebuvu prieita, visi nuo jo tik bėgo, nes bijoma autoritetingu kultūros personų pasisakymo. Kalbant apie tolesnį žingsnį, tai ir bus, pri-valės būti galimų finansavimo ir ekspertavimo modelių kūrimas, siūlymas ir tikrinimas. Nes dabartinėse gairėse nėra su kuo per daug ginčytis. Tikras žaidimas prasidės tada, kai kils klausimas, kaip pasiekti užsibrėžtus tikslus. Norėtusi, kad neįvyktų Lietuvai būdingas veiksmas, kai „neteisingi“ vadovai pakeiciami „teisingais“, todėl pasikeičia finansavimo prioritetai, bet nesikeičia sistema.

Irena Vaišvilaitė: Juk yra pavyzdžiu, kurie veikia. Estijoje ministerijos pinigus kultūrai skirsto „Kultuurkapital“ fondas, kuris yra atskirtas nuo ministerijos. Ministras yra formaliai to fondo pirmininkas, bet de facto

Arūnas Gelūnas ir Vaidas Jauniškis

jis nesikiša į ekspertų priimtus sprendimus. Yra ir puikus Anglijos pavyzdys.

Elona Lubytė: Labai svarbu suvinodinti galimybes valstybiniam ir privačiam sektoriui, bet nepamirškime, kad yra vadinamas trečias sektorius, po kurio stogu sėdi visos kūrybinės sajungos su savo lobizmo galiomis. Jei kūrėjų asociacija deleguoja savo atstovus, turėsime tą patį variantą. Vadinas, reikia keisti visą infrastruktūrą.

Vaidas Jauniškis: Šios gairės kol kas yra vizija, kuri dabar diskutuojama. Mechanizmas, kaip turėtų viskas vykti, yra daugmaž sugalvotas. Suprantama, orientuota į idealų modelį. Siekta, kad tas mechanizmas kiek įmanoma labiau apsaugotų nuo vienos ar kitos grupuotės įtakų. Pavyzdžiu, Kultūros taryboje turėtų būti kuo daugiau žmonių iš įvairesnių sričių, ne tik deleguotų, bet ir tokius, kurie pasisiųlytų patys. Tai yra visai natūralu, pavyzdžiu, Anglioje. Greta meno sferos galėtų būti ir verslo, kultūros administrevimo srities atstovai, tokiu būdu laukas prasiplėstu.

Irena Vaišvilaitė: Tu kalbi apie ekspertus, o Tarybos darbuotojai būtų etatiniai, parenkami pagal kvalifikacijas. Ekspertams galima sudaryti galimybę registruotis, ir kuo ta baže didesnė, tuo geriau. Tarybos darbuotojo postas, patikėkit, bus labai didelis mūšio laukas. Pagrindinis klausimas – kaip nuo taško A, kur mes esame dabar, ateisim į tašką B, kurio norim.

Pavyzdžiu, buvo Mokslo ir studijų fondas, kuris dabar tapo tik Studijų fonde ir dalija studentams stipendijas, nors prieš tai finansavo visą mokslo veiklą. Dabar to fondo funkcijos yra perduotos ir dar kitos funkcijos suteiktos Mokslo tarybai, per kurią skirstomas nepalyginti didesnės lėšos nei anksčiau. Atliekant mokslo ir studijų reformą iš esmės pertvarkyta ši institucija. Tokiemis pasikeitimams reikia išsamaus auditu. Būtina nustatyti, kokių teisių aktų reikės ir kaip jie turės būti keičiami. Žodžiu, tas kelas yra visai nepoetiškas. Ir tam reikia labai aiškių teisinės vizijos. Nes jei vykdyti Kultūros reformą imsis Kultūros ministerija, turėsime vėl tą patį. Biurokratinis aparatas yra incertiškas.

Irena Vaišvilaitė: Kaip Jūs manote, kokia turėtų būti Kultūros ministerijos funkcija?

Irena Vaišvilaitė: Aš manau, kad ji turėtų būti tikai politinė. Kultūros ministerija turėtų rūpintis išgvendinti Valstybės programas. Čia turėtų dirbtį profesionalus personales, kuris tas programas išgvendintų siekiant geriausio kultūros inte-

reso. Ministerija rengtų programas, garantuotu joms finansavimą, o kokybiškus projektus programą vykdymui atrinkinėtų Kultūros taryba. Taigi ministerija per programas apibrėžia idėjinę kryptį, vykdymada Vyriausybės tikslus, Taryba rūpinasi kokybe. Ryšys tarp politikos ir konkretaus projekto yra atitrauktas. O kai kultūra yra suvokiamā kaip laisvalaikis, o ne kaip Vyriausybės suformulotas valstybės tikslas, tuomet mes turime, ką turime, – gausybę kultūros politikos formuotojų, kurie įvairias programas ir šiaip finansavimą „pramušinėja“ nekreipdamo jokio dėmesio į politinius siekius ir varganą biudžetą, kuris iš esmės garantuoja tik biudžetinių kultūros įstaigų išlikimą be veiklos. Ar pasikeis kultūros politika artimiausiais metais, parodys biudžetas. Nes kol kas mes grižome prie situacijos, kokia buvo dešimtmajame dešimtmetyje, prieš pradedant pertvarkas kultūros srityje. Nevyriausybinių sektorius šansai gauti tokiai nors vyriausybę paramą yra labai sumažėję. Pagrindiniai žaidėjai, kontroliuojantys lėšas, taigi ir realiai lemiantys kultūros politiką, vėl yra kūrybinės sajungos. Ir įdomu, kad nickas nemato čia jokio interesų konflikto. Žinoma, jei nuspręsimė, kad Lietuvos kūrėjų sajungos yra Lietuvos kultūros politikos formuotojos ir vykdytojos, tokio konflikto nebūtų. Bet tada reikėtų naikinti Kultūros ministeriją, o muziejus, bibliotekas ir paveldo apsauga perduoti kažkuriui kitai ministerijai. Greičiausiai švietimo.

Vaidas Jauniškis: Aš truputėlį norėčiau nesutiki dėl teiginio, kad po kycius parodys biudžetas. Nes turim netolimą pavyzdį – VEKS programą. Čia, nepaisant padidėjusio biudžeto, visos kultūros sferos situacija pablogėjo. Dabar susiduriame su nuostata, kad kultūra suvokiamā kaip laisvalaikis, kažkas papildomo, nesvarbu, ir Kultūros ministerija žvelgia į menininkus kaip į lėšų prasytous „popamokiniams“ reikalams, ką jau kalbėti apie rūpinimąsi meno žmonėmis ir jų gynimą.

Lina Balėnaitė: Neturėtų kilti klausimas, ar verta atskirti Tarybą nuo Kultūros ministerijos. Tas finansavimo perėmimas iš ministerijos yra įtvirtintas netgi Vyriausybės viešojo administrevimo concepcijoje, kuri šiuo metu yra tikslinama. Joje sakoma, kad privaloma atskirti valstybės politikos kūrimą ir jos vykdymą. Ir jei Kultūros ministerija yra atsakinga už politikos kūrimą, formavimą, ji neturėtų būti atsakinga

ATKELTA IŠ 2 PSL.

už pinigų dalijimą ir apsikrauti buhalterine veikla. Jei Kultūros taryba veiks pris Seimo (nežinau, ar tam galima pritarti, bent jau kol ne mačiau detalesnių pasvarstymų), ji pati patvirtintų tvarką dėl valstybinio biudžeto ištaigu ir operatorių, ir nevyriausybinių organizacijų. Nes konkurenčinės sąlygos kreipiantis į tą patį fondą tomis pačiomis sąlygomis yra neteisingos (socialinė neteisibė, konkurenčinė nelygibė). Vieni operatoriai turi kokį nors valstybės ar savivaldybės išlaikymą, kiti patys moka ir algas, ir komunalinius, bei patalpų nuomos mokesčius, o gyvena tik iš projektų, todėl būtina subalansuoti pretendavimo į finansavimą galimybes. Tai Tarybos veiklos dalis.

Ar gairėse numatyta inventoriuoti teisés aktus ir įstatymus? Mūsų kultūros sistemos problema yra ta, kad ji nepasikeitusi nuo sovietinių laikų. Europos Sajungo nereglementuoja kultūros politikos, todėl mūsų kultūros teisinis reglamentavimas nebuvu derintas su ES teisés aktais, taigi esminiu pokyčiu nejiko ir sudaromos sąlygos klestėti siauriems interesams. Mano požiūriu, menininko/kūrėjo statuso įteisinimas sąlygoja socialinę įtampą ir didina socialinę atskirtį. Ar tokis specialus statusas néra sovietinis reliktas?

Irena Vaišvilaitė: Ministerija ir patys kultūrininkai tai suvokia kaip „rūpinimasi žmonėmis“. Ministerija privalo rūpintis kultūra. Kultūra ne visada sutampa su profesiniais kultūros kūrėjais.

Lina Balėnaitė: Tai tuomet tuo turėtų rūpintis Socialinių reikalų ministerija. Jie turėtų pasižiūrėti, kaip menininkus integruoti darbo kodekse. Juk, viena vertus, sakoma, kad kūrybos ekonomika sukuria pridėtinę vertę, labai sparčiai augančią bendrame vidaus produkte, ir čia pat sakoma, kad kadangi menininkai tokie vargšai, jiems reikia specialių pašalpų. Mano supratimu, tai – oksimoronas.

Jolanta Kryževičienė: Tų gairių mes turėjome jau ne vienas, bet niekada nebuvu poįstatyminių aktų – to kelio, kaip iš taško A nueiti į tašką B, kokiui būdu. Ar yra numatyta koks nors paketas praktinių būdų šalia teorinių svarstymų, kur norėtume nueiti? Ar numatyti sau-gikliai tuo keliu einant?

Vaidas Jauniškis: Mes galojom apie konkretius įgvendinimo keilius, bet iki tam tikros ribos. Reikėtų, kad gaires priimtu visos partijos – kaip tik dėl to jos yra svarstomos Seime. Kai jos bus priimtos, prasidės realus darbas. Igvendinimo procedūros nebuvu šitos darbo grupės užduotis – tam jis neturi nei galios, nei kompetencijos. Tam reikia ir teisés, ir finansinės apskaitos žinovų, – netgi tam, kad lietuviškoji buhalterija susišnekėtu su civilizuotiesių šalių. Gairės yra vizija, o ji turi būti įkūnyta, ir tai bus, spėju, skausmingiausia dalis: paisyti, kad jos neišsikraipyti.

Irena Vaišvilaitė: Manau, kad susitarimą partijos pasirašys gan lengvai, kaip pasirašė ir susitarimą dėl Švietimo reformos. Tačiau partijos

pasižymi savybe susitarimus kiek-viena savaip interpretuoti. Klausimas, kas gis bus tas variklis, kuris susitarimą įgvendins? Išsamiai suformuluotų gairių nepasirašytu ne viena partija. Bus punktais padarytas sutarimas, kur išskirti svarbiausiai dalykai. Derinant bendrosios nuostatos taip nuglus, kad visi galių sutiki. Tada galima pasirašyti ir niekas nebus atsakingas.

O kas gi vykdys tą Kultūros valdymo Lietuvoje reformą? Aš nemanau, kad dabartinės sudėties Kultūros ministerija – kalbu ne apie politinį vadovavimą, – bus pajęgi tai daryti. Žmonės, kurie dirba Kultūros ministerijoje, dirba labai sunku darbą. Aš juos gerbiu, bet jie buvo pasamdyti ne įstatymams rašyti. Jie vertina, tvirtina, administruoja projektus, priima ataskaitas. Dabartinė valstybės išlaidų mažinimo politika neleidžia didinti Kultūros ministerijos darbuotojų skaičių. Tai kas turi padaryti darbą už dabartinę ministeriją, kad būtų galima jūdėti toliau? Aš jau nekalbu apie labai svarbū politinį variklį. Kas atstovaus ir gins šią reformą, kas ją varys į priekį? Atkreipkite dėmesį, kad Švietimo ministrui jau buvo keliama viena interpelacija Seime, be jis nuo reformos krypties nepasitraukė. Tai puikus pavyzdis pasirūpimo ir įsipareigojimo, kokio reikalauja reformos.

Irena Vaisaitė: Šitos gairės ir turi būti abstrakčios, kad jas galėtų pasirašyti visos partijos. Tačiau net ir tokiu atveju čia šio to trūksta: neaišku, kas laikoma paveldu, ir néra net užuominos, kad Lietuvos mažumų kultūra irgi įeina į Lietuvos paveldo sąvoką. Apie tai turėtų būti bent vienu žodžiu užsiminta, jei mes norime būti europiečiai.

Kultūros ministerija turėtų priimti politinius sprendimus: numatyti prioritetines kryptis, iškelti strateginius uždavinius ir atitinkamai paskirti toms kryptims biudžetines lėšas, bet tu uždaviniai vykdymas, jų kokybės užtikrinimas ir nurodyto biudžeto paskirstymas jau turėtų būti Tarybos kompetencija. Kuo toliau nuo politikos.

Irena Vaišvilaitė: Struktūrinės reformos reikalauja bendruojant Valstybės politikos peržiūrą ne tik šioje srityje, todėl reikia giluminio nuostatų persvarstymo. Reikėtų Antano Mockaus tipo politiko Lietuvuje, kuris savo rinkiminę poziciją grįstų švietimui ir kultūrai. Išyko stebuklas, ir aukštasis mokslas Lietuvoje pateko į politikos sritį. Kultūra per dvidešimt Neprikalauomybės metų NIEKADA nebuvu politikos sritimi. Aš šiuo metu nematau Lietuvos politiku, kuris galėtų aptapti mūsų aptariamo tipo lyderiu.

Elona Bajorinienė: Matyt, verta galvoti, ką galima nuveikti, kai lyderio nematyti. Idomu, kad šios gairės atsirado Prezidentūros iniciatyva, o ne Kultūros ministerijos – motininių institucijos, kuri tiesiogiai atsakina už kultūros politiką. Matyt, ji ne negali būti tuo instrumentu, kuris užtikrintų kelią nuotaško A į tašką B. Sakoma, kad kai prieš save matai didžiulį dramblį, norédamas jį sudoroti, turi pradėti nuo mažų kąsnikų. Mūsų aptariamas klausimas kaip tik yra tokis dramblis. Nereikia tikėtis greitū

pokyčių. Viena iš pamokų, kurią teko patirti dirbant su VEKS programa, yra ta, kad iš pradžių procesai buvo vilkinami, todėl vėliau reikėjo labai skubėti. Dėl to nebuvu laiko svarstydamas ir teko priiminti administracinius sprendimus, kurie nebuvu suprantamai plačiajai aplinkai. Su šiomis gairėmis gali būti paňašiai. Turėtų būti numatytas ir realistiniai jų įgyvendinimo grafikas. Gal pirmas radikalusis žingsnis būtų naujos Kultūros tarybos sukūrimo svarstymas, tarybos ir ministrų funkcijų aptarimas?

Irena Vaišvilaitė: Prezidentė iniciavo gaires ir jas pristatė Seimui. Kaip suprantu, Prezidentė sieks partijų sutarimo. Taigi Prezidentė gali būti tas variklis, kaip kad anksčiau Prezidentas buvo Studijų reformos varikliu iki vėliau iš jo perėmė dabartinę Vyriausybę. Gal įmanoma, kad kultūros reforma būtų štos Prezidentūros prioritetas? Ir jei šis prioritetas persunks kaičias apie ekonomines, švietimo, mo-

Svarbu parašyti Kultūros politikos gaires kaip teisinį dokumentą, o ne tik kaip vizijas. Antra – Lietuvos viešojo administravimo sistema yra tokia, kad jeigu yra parengtas kultūros politikos ar bet koks kitas politinis dokumentas, bet néra jo priemonių plano, tai galima sakyti, kad nieko ir néra.

Vadinasi, turi būti žengiami tam tikri žingsniai, kuriuos turi atliskti valstybės institucijos, o kol kas tai gali padaryti tik Kultūros ministerija. Anksčiau Vyriausybės kanceliarija taip pat lyg ir vykdė tokias funkcijas, bet dabar ji tik tikrina, ar įstatymai dera tarpusavyje. Tai, ką pateikė grupė, yra tik postūmis.

Dirbdami kartu sutarėme, kad pirmiausia būtina atsižvelgti į šiuo metu valstybės planavimė vykstančius procesus, pavyzdžiui, į kuriamą Valstybės Pažangos programą. Vienas iš mūsų pagrindinių teiginių yra siekti integruoti naujają kultūros politiką į šią programą kaip vieną esminį jos veiksnį, remiantis

Irena Vaišvilaitė ir Linas Vildžiūnas

kesčių reformas, jei apie šią reformą bus kalbama kaip apie bendrą struktūrinę reformą, tai manyčiau, kad vilties yra. Jei Prezidentė kultūrą įvardys kaip Lietuvos vizijos variklį, tai ir partijos reaguos, ir masyvumo perversmas su tokia lyderyste bus įmanomas. Jei kultūros gairės integruosis į bendrą politiką, atsiras viltis.

Lolita Jablonskienė: Ar mes gerai perskaityme dokumento pavadinimą? Tai ne kultūros politikos gairės, o kultūros politikos *kaitos* gairės. Taip darbo grupė suvokė savo užduotį. Né vienas iš mūsų néra teisininkas, galintis parengti kultūros politikos įstatymines nuostatas. Išanalizavę ministro Artūro Békštoss prieš dešimtmetį parengtas kultūros politikos nuostatas, išklausę kultūros lauko dalyvių nuomones, tūrėdami savo patirtį, Prezidentės prašymu pasiūlėme kryptis, kurios reikėtų keisti kultūros politiką. Todėl jeigu šitame dokumente nerandate vieno ar kita dalyko, jame jo ir negalėjo atsirasti. Irenos klausimas yra tikslus: kas parems tokias nuostatas? Kaip reikėtų pirmiau pasiegti: atlikti struktūrinę administruavimo reformą, kad ministerija neatitektų vien tik partijai, kuriai atstovauja ministras, bet kad joje realiai veiktu ir visuomeninis organas, kuris tai kultūros politikai turėtų įtakos? Išsyk atskirti kultūros politikos formavimo ir kultūros projekto finansavimo funkcijas? Ar kažkaip kitaip?

kūrybiškumo prioritetais, akcentuojamais Europos Sajungos bendrujų raidos krypčių vizijoje. Būtinas tarpsektorinis bendradarbiavimas, kuris mums atrodo labai svarbus, todėl akcentavome kūrybinių industrių plėtrös būtinybę. Ir apskritai reikia ieškoti sąsajų tarp Švietimo, Ūkio, Aplinkos ir Kultūros ministerijų.

Dirbusieji su didelėmis programomis žino, kokia maža biudžeto dalis yra skiriamā kultūrai. O kitose srityse (aplinkos, ūkio), su kuriomis kultūra tikrai turi salygičiai taškų, lėšų yra tūkstančius kartų daugiau. Šiandien néra nei politinės valios, nei įstatyminių galimybių sujungti tuos sektorius, todėl mums atrode svarbu į tai atkreipti dėmesį.

Irena Vaišvilaitė: Galima pailiustuoti: kai kurios ministerijos leidybai išleidžia kur kas daugiau, nei skiriamā leidybai per Kultūros ministeriją. Bet kokie bandymai atkreipti į tai dėmesį atsitrenkdvavo į guminę sieną.

Lina Balėnaitė: Be visų paminėtų, problema yra ir ta, kad visi įsivaizduoja nusimanantys apie kultūrą. Net švietimo srityje, apie kurią, regis, irgi nusimanome, visi sutinka, kad reikia išmanyti švietimo ekonomiką, vadybą, finansus. Kultūros srityje irgi reikia ugdyti kultūros vadžininkus. Reikėtų kalbėti apie tai, kad kultūra, sukurdama net 5 proc.

BVP, irgi yra ūkio šaka. Tai néra vadinas kultūros sektoriaus, bet jei kūrybos industrijai būtų remiamataip, kaip verslas...

Irena Vaišvilaitė: Ar pati kultūros bendruomenė pasiruošusi pokyčiams, atsižvelgiant į šias gaires? Kokios būtų baimės?

Linas Vildžiūnas: Man kyla vis tas pats klausimas, kaip būtų formuojama Taryba ir ar tai néra kokia nors specifinė „išėitis iš mūsų padėties“.

Lolita Jablonskienė: Ar Švietimo ministerijai įkūrus Mokslo tarybą buvo kitokia situacija? Šitos gairės nesiekė apibrėžti, kaip bus formuojama Taryba. Jos turėjo nubrėžti kryptį. Pirmiausia matome, kad Kultūros ministerija yra susipriešinusi su kultūros bendruomene, o taip yra todėl, kad ministerija dabar yra tarsi „kasos langelis“, kuris duoda arba neduoda pinigų, dažniausiai neduoda arba duoda mažai. Néra nei kultūros lauko sutelktumo (vienas kito palaikymo), nei tų pinigų, kurie galėtų visus patenkinti. Nematom kito sprendimo būdo, siūlome štai tokį – Tarybos įkūrimą. Kito gera funkcionuojančio pavyzdžio kaip Mokslo tarybos modelis mes neturime.

Linas Vildžiūnas: Iš savo patirties neturi pagrindo pasitikėti visuomeninėmis tarybomis, nes jose visa dala imama dominuoti interesų grupės. Kodėl šioje turėtų būti kitaip?

Irena Vaišvilaitė: Kultūros ministerijoje ekspertai šiuo metu net neturi deklaruoti savo interesų. Pačios kultūros ekspertavimo tarybos iki šiol sudaromos pagal neaiškius kriterijus. Dažnai neaišku, ar komisijos nariai atstovauja institucijai, iš kurios atėjo, ar visuomenėi. Yra daugybė teisiškai miglotų dalyku. Kai ekspertai tiksliai žino ir jaučia atsakomybę, vertinimas būna visai kitoks. Ekspertas turi būti niekaip nesusijęs su svarstomu klausimu. Turi deklaruoti, ar yra pažįstamas su svarstomo projekto rengėjais asmeniškai. Yra būdų išskaidrinti.

Linas Vildžiūnas: Tai ir taisykime padėti, skaidrinkime, reglamentuokime, atskirkime nuo ministerijos Kultūros fondo...

Irena Vaišvilaitė: Kol kas mes turime Kultūros ministerijoje dvaro situaciją, kur pinigai siejami su ministro malone (o jam suteikta galutinio sprendimo teisė finansavimo daikyuose), tad visi žiūri į vienas kitą įtarai, tyro įtampa ir intrigos. Keičiantis „dvarininkui“, keičiasi ir asmenys, kurie gali sau kažką „pramušti“. Nuolat reikia siekti ministro palankumo, daryti jam įspūdį. Tai yra kultūros laukų smukdanti situacija. VEKS programa tai irgi parodė. Išsigimsta kultūros žmonių santykiai. Kultūros lauko prestižas vargu ar begali būti žemesnis. Politikos ir finansų skirstymo atskyrimas galėtų padėti atsikratyti tu įtarinėjimui, mažinti ydas. Norint reformą vykdyti sąžiningai, iš pradžių reikia duoti postūmį bent vienam ciklui, kad žmonės įsitikintų, jog imatiniai projektai, „blatai“, politiniai ryšiai neveikia. Vieninteli svarbus kriterijus – kokybė.

Laima Kreivytė: Sunku tokioje mažoje šalyje kaip Lietuva rasti kultūros srityje dirbančių žmonių, kurie vienos kito nepažinotų. Klausimas, kaip turėtų veikti skaidrus finansavimo mechanizmas, išlieka.

Jaunieji lėlininkai: viltys, problemas ir atradimai

I lėlių teatrą atėjo aktorių kursas

Vilmantas Juškėnas

Aktorai lėlininkai debiutų festivalyje „Tylos!“ vienam žiūrovų teismui pristatė 8 diplominis skirtingo formato, žanro ir turinio spektaklius. Sveikas protas kužda, kad aštuoni darbai – savižudžias sprendimas egzaminų atžvilgiu: kam rodyti viską, jei galima parodyti tai, kas yra geriausia? Ar ne noras pasipuikuoti darbų gausa lémé visų spektaklių įtraukimą į debiutų programą? Kita vertus, toji kiekybė suinteresuojuose žiūrovams leido pažinti studentus įvairiapusiskai, pademonstravo jų profesinės raiškos galimybes.

Vis dėlto du darbai išskyrė iš bendro konteksto. Man asmeniškai labiausiai imponavo ir daugiausia malonių išpūdžių paliko spektakliai „Bitinėlio pasakos šešiems pojūčiams“ ir „Labanakt, mama“ pagal amerikiečių autorę Marshos Norman pjesę. Beje, šie darbai iš likusiuų išskyrė ne tik kameriškumą, bet ir tuo, kad buvo kurti aktorių iniciatyva, o ne pagal dėstytojų planus.

Performansas „Bitinėlio pasakos šešiems pojūčiams“ – tai spektaklis, ugdantis žiūrovų ir dalyvių fantaziją, vaizduotę. Skatinantis toleranciją, teikiantis psychologinio saugumo, pasitikėjimo nepažįstamu žmogumi patirtį. Kūrinio idėja – pasitelkus interaktyvų veikimą per lytėjimą, garsus ir kvapus sukurti vaizduotę spektaklį neregintieciems – gimbė Karolinai Žernytėi.

Nedidukėje „Kvadrato“ scenoje, vos tris dešimtis žiūrovų talpinančiame kambaryje – šeši lėlininkai (Karolina Žernytė, Asta Stankūnaitė, Imantas Precas, Mindaugas Černiauskas, Karolis Algimantas Butvidas) priešais publiką ant kėdžių susodina keturis „neregintuosių“ (dalyviams užrištos akys). Tada vieni atlikėjai vienas po kito pasakoja įvairių tautų pasakas, kiti pasakų veiksmo erdvę kuria manipuliuodami objektais, kurie veikia fizinius dalyvių pojūčius. Dalyviai jaučia, kaip jų kūnais béginėja vabalai (odą liečiant siūleliais, ant virbų pritaisyti medžiagos skiautėmis), girdi bičių dūzgimą (atliekamą aktorių lūpomis), vandens teliuškavimą (pilant ir taškant vandenį induose), junta šaltį ir karštį (prie kūno laikant indus su ledais ar ugnimi), uodusia ir skanauja maistą bei gérimus.

Dalyvaujančių performanse „neregū“ vaizduotę audrinama per atlikęjų fizinius veiksmus, o šalia viską stebintiems žiūrovams ne mažiau įdomu stebeti tų veiksmų procesą, objektus, kuriais yra manipuluojama, tų objektų transformacijas ir jais kuriamus „vaidmenis“. Dėmesi „Bitinėlio pasakose“ itin traukia ir dalyvių reakcijos (kartais labai teatrališkos!), kurios tik patikina, kad interaktyviams bendravimui pasi- duodama ne iš karto. Todėl kiekvie-

nas atlikėjas, jei nori, kad žaidimas tėstusi, performanso metu turi prisijaukinti dalyvius, igrity ju pasitikėjimą. O čia ir prasideda bendravimo niuansių, kur vienas netinkamas žingsnis gali traumuoti „neregintįjį“: skirtingai paveiks atlirkėjo rankos spustelėjimas, gebėjimas neišgąsdinti, tikras, o ne suvaidintas nuoširdumas.

Mažiau nei valandą trunkančios „Bitinėlio pasakos“ – netikėtas „Tylos!“ festivalio ir kartu kurso atradimas. Nors čia nėra didesnių galimybių vienam kuriām aktoriui išsiskirti iš kolegų, originali ir jautri kūrėjų iniciatyva tikrai sveikintina. Aišku, kūrinio režisierė Karolina Žernytė galėtų daugiau dėmesio skirti konceptualiesnei formos ir turinio sąveikai. Kol kas pasakų moralas, fragmentiškos istorijos apie žmonių ir gyvūnų santykius regis tik pretekstas pažaisti su „neregū“ pojūčiais, o visa tai stebintį žiūrovą pamaloninti komiškų efektų sukeliančiomis dalyvių reakcijomis.

Antras malonai nustebinęs diplominis darbas – dramos spektaklis „Labanakt, mama“. Dvi aktorių čia pademonstravo gebančios kurti emociškai paveikius, psychologiskai

do išraišką. Net kiek per dideli drabužiai, lyg nuo vyro nuplēstas megztukas – dar viena taikli detalė bendram palūžusios veikėjos paveikslui kurti. Dukra daro viską, ką liepia motina, bet spektaklio metu jų santykiai netikėtai ima keistis: Džesė pareiškia šį vakarą nusižydysianti, nes jai gyvenimas paprasčiausiai nebemielas, nebeturi prasmės. Pabainojoje, po daugybės apie šeimos praeitį ir dabartį išaiškėjusių paslapčių, ivyksta tragedija.

Nors aukos poziciją mums rodojoje istorijoje yra tvirtai užėmusi Džesė, jos vidinis konfliktas nuo spektaklio pradžios akivaizdžiai matomas, todėl nebelieka intrigos toliau ją stebeti. Užtat paveikų draminių svorį spektaklyje išgyja būtent Telma. Giedraitytė motinos personažą kuria pasitelkusi taiklius psichologinių būsenų kontrastus: tai susirūpina, tai vėl vaizduoja abejingą. Telmos siekis manipuliuoja savo dukra – nuoroda į sudužusį vidinių motinos pasaulį, kuriamo nebéra jėgu pakilti nuo savo sofos net suvokus, jog kitam kambary su gyvenimu tuo atsišvinkins mylimas vakis. Žavi kulminacinė spektaklio scena, kai Giedraitytės motina pul-

kų specializacijos dėstytojas. Jis spaudoje pabrėžę, kad kurdamas (tiksliau, „pritaikydamas“ anksčiau Senamiesčio teatre statytą kūrinį) vaidinimą su studentais rizikavo – įmetė jaunuosis lėlininkus į jiems dar nečiupinėto žanro vandenį, kad

kolegų čepsėjimas darbo metu (viskas turi matytis per scenos kampuose sustatytus veidrodžius, kurie kol kas nėra išnaudojami iki galo), tegyvuoja gyvas pasisekinimas su žiūrovais spektaklio pradžioje, tegyvuoja hipertrofuota pompastika ir

„Bitinėlio pasakos šešiems pojūčiams“

tokiu drastišku būdu pastarieji išmoktų plaukti.

Deja, studentai vis dar skesta. Ir nepanašu, kad galėtų greitai išplaukti. Pagal lenkus rašytojo, poeto Ildefonso Konstanto Gałczyński absurdo ir grotesko miniadramų rinkinį sukurtas šešilių ir dramos teatro spektaklis – trumpučių epizodų mozaika, kur jauni aktoriai (čia vaidina visas kursas!) gan statiską vizualių spektaklio formą (centre – šrima šešelinėms léléms, iš šonų – veidrodžiai, demaskuojantys manipuliacijos procesą, ir muzikiniai instrumentai, iliustruojantys veiksmą) turi užpildyti dinamišku veiksmu, vienu turiniu, slygojamu asmeninio požiūrio. Mano manymu, nei aiškaus aktorių santykio su medžiaga, nei vidinio turinio ir veiksmo „Žaliajame žasinielyje“ nėra. Svarbiausio elemento – komunikacijos su žiūrovais, kuris jį paverstų spektakliui, taip pat nėra. O kodėl? Nes jaunieji aktoriai, išsėj priešais širmą ar būdami už jos, stengiasi taip tvarkingai susakyti tekstus, suvaidinti pseudoabsurdžias situacijas, kad tos perdėtos pastangos nueina perniek. Akivaizdžiai surežisuota pretenzija į juokus ir chaosą pavirsta falšu, ir jaunieji, deja, patiria fiasco.

Man regis, šio spektaklio struktūra siūlo improvizuoti, kelti gyvą chaosą, elgtis chamiškai ir hedonistiskai. Be to, reikia bendrauti su žiūrovais, aktorių energiją nukreipti ne į tašką, esantį salčs galinėje scenoje, bet konkrečiai į Antaną ar Joną, sėdinčius trečioje eileje. Ar svarbu, kiek milimetru pasuks galvą Dzeuzo šešelinė lélé ekrane!? Ar svarbu, kaip tiksliai tos apibendrintų formų lélės susikirs tarpusavyje!? Ogi visai nesvarbu. Užtat kaip smagu būtų žiūrovui, jei absurdas ir grotesko stilistika būtų ne tik Gałczyński tekste, bet ir spektaklio veiksmo audiencijje. Tegyvuoja viatos kulties édi- mas už ekrano, tegyvuoja ubiškas

nuoširdus pačių aktorių juokas, jei jie nesupranta, ką ten scenoje darol! Tegyvuoja dar idiotiškesnė Simono Storpirščio „Idioto“ scena, taip meistriškai sujungianti aktorių kūną ir šešelinę lélé, pomidurai, skriejantys į žiūrovus, jei šie nesijuokia, „Ajax“ valklis (jį vėliau ištroškė gers muzikantai), ant kurio gali puikuotis Gałczyński portretas, savarželių lietutis spektaklio pabaigoje ir Hamleto, kurio vaidmeniu taip taikliai parinktas Šarūnas Dattenis, monologas „Kas tu esi“ prieš veidrodį! Tegyvuoja „Žaliojo žasinielio teatras“!!!

Dar vienas diplominis spektaklis, kėlęsus susirzinimą ir baimingą laukimą, kad tuo kažkas įvyks labai nedėkinga ir aktorių įklimpas problemose, vėlgi į „Lélés“ repertuarą varžteliai išsukta „Privati valda“, kuriai pagal Marcelijaus Martinaičio pjesę „Avinėlio teismas“ režisavo jau garbaus amžiaus sulaukęs, bet parako ir energijos nestokojantis Vitalijus Mazūras. Sušuolaikintame spektaklyje, kuriami pasakos apie našlaitę Elenytę ir Joniuką avinuką motyvai susipina su kiek politizuotomis istorijos ir šiandienos aktualijomis, vaidina aštuoni jaunieji aktoriai: Indrė Liutkevičiūtė, Š. Dattenis, I. Precas, G. Giedraitytė, A. Stankūnaitė, J. Trimakaitė, K.A. Butvidas. Be abeo, šis darbas jauniesiems – ne mažesnis išsūkis nei „Žaliojo žasinielio teatras“: režisierius ir dailininkas Mazūras skyrė išties nelengvas užduotis. Pirmoji jų – gyvas avinėlis, kurį tamptyti, raminoti, glostyti, globoti, prižiūrėti tenka pagrindiniams spektaklio herojams žmogui-karaliui Jonui (Š. Dattenis) ir Elenytei (I. Liutkevičiūtė). Aktoriams reikia ne tik globoti gyvūnelių ir laiku spėti nejminti į jo „dovanas“ scenoje, bet dar ir nukonkuruoti tą švelniją būtybę aktorine vaidyba. Gerai,

„Privati valda“

niuansuotus draminius vaidmenis. Spektaklyje Jaunimo teatro „Salėje 99“ Giedrė Giedraitytė ir Jonė Dambrauskaitė taip suvaidino dviejų suaugusių moterų santykų tragediją, kad jautresnės žiūrovės po spektaklio prieš veidrodžius valési nutekėjusi tušą.

Algirdo Latėno režisuotas spektaklis pasakoja apie komplikuotus motinos ir dukters santykius. Epilepsija serganti Džesė rūpinasi savo išlepusia motina Telma. Nuo sofos sunkiai pakylanti (ne dėl senatvės, bet dėl tingumo) Giedraitytės veikėja šokdina savo sergančią atžalą kvailiausiais nurodymais – nagus nulakuok, namus sutvaryk, paduok tą, paduok aną. Dambrauskaitės herojė jaučiasi ir atrodo tikra auka. Aktorė vaidmenį kuria pasitelkusi išraiškingas priemones – mikčiojimą, greitakalbę, susirūpinusios ir pervaigusios moters vei-

jei avinėlis pasitaikys romus ir didvyriškai atlikis savo užduotį tyliai pastoveti scenoje tris kartus. Tačiau diplominiame spektaklyje ériukas, kiek pamenu, pasitaikė užsispyręs. Jis éjo ten, kur noréjo, blašké Elelytës démesj, dël ko braškéjо sceninis salygiškumas. Aišku, Liutkevičiuté šaunuolé: jei atlaiké Mazūro komentarus dël savo kiek deklamacinés tonacijos, tai atlaikys ir gyvuléliu staignmenas. Su šypsena prisi menu, kaip ji éveké avinuko terorą prieš egzaminus paskutinį kartą rodytoje „Privačioje valdoje“: šis émē minkenti lyrinésc scenose, ir Elenytei teko derinti savo monologą su avinuko „ištostojimais“.

Šarūnas Datenis šiam spektaklyje gavo rimtą užduotį ir turéjo galimybę įrodyti, kad moka sukurti poetiškai apibendrintą vaidmenį su fragmentiškais draminiais momentais. Tačiau jo Karalius, terorizujamas bukapročių skustagalvių avingalvių grupės, užuot susitelkės prie griūvančios ir pūvančios karalystés, ištaigiai kasosi kojas (sulenkia koja, užriecia pédą, pasikaso) ir taisosi garbanas. Ką tai rodo? Kad žiūrovų démesys sutelkiamas visai ne ten, kur reikia. Kiekvienas jude sys scenoje tampa ženklu; scena lyg didinimo stiklas išaugina visas pa sirkartojančias smulkmens.

Dar vienas jdomus aktoriniis šio spektaklio momentas – tribunolo scenoje, kai sprendžiamas avinélio likimas, veikiančio Teiséo (I. Precas) manipuliacija su trasfaretine léléle. Vien už šią teisingai atliktą užduotį jaunam aktoriui galima būtų skirti puikų specializacijos évertinimą. Užduoties tikslas – aktorius turi mokéti skaidyti démesj į tris objektus: 1) taisyklingai, raiškai, intonuojant išsakyti tekstą, 2) reikiamu momentu sureaguoti į veiksmo ritmą diktuojančių gongo skambesj (kuriis vis greitina tempą), 3) sinchroniškai su gongo dūžiais fiksuo ti léléškas kūno formas ir dar timpteléti aktorių ir léléš siejant virvutę. Precas išykdo tris ketvirtadalius užduoties ir suklumpa pabaigoje – teks tas arba nepasieka intonaciniés kulminacijos, arba žodžiai susivelia ir sakiny lüžta.

„Privati valda“ specializacijos po žiūriu jauniesiems lélélininkams leido pasipraktikuoti su kaukémis. Šią užduotį studentai spektaklyje jveikia vizualiai efektingai: užsidéjé kaukes transformuoja iþprastus kūno judeisius į léléškus, ko ir reikalauja grotesko, bufonados stilistika. Aišku, festivalio metu parodytame spektaklyje buvo keletas momentų, kai kaukés trukdė ar slopino aiškią ir girdimą žodinio teksto artikuliaciją. Sudétingiausia šiuo atžvilgiu Simonui Storpirščiui – jo milžiniška nenaudėlio Pikaizeno galva net ir su viduje įmontuotu mikrofonu kartais gaudé it neaiškus radijas. Tiesa, ir pats aktorius daré elementarių klaidų: tariam žodj ugoždavo triukšmas, kurj kélé jo šokinéjimas ir tūpčiojimas.

Verta kiek plačiau paminéti dar vieną diplominių darbų, kur dalis lélélininkų kurso tiesiogiai susidūré su léléliu animacija. Tai – Kauno valstybiniam léléliu teatre sukurtas ir fes-

tivalio metu Jaunimo teatro „Saléj 99“ rodytas spektaklis vaikams „UMA UMA!“. Vaidinimo režisierius Andrius Žiūrauskas kartu su Mindaugu Ancevičium, M. Černiauskui, J. Dambrauskaite, Indre Taločkaité, Edita Zéčiute, Dainumi Zeinalovu ir K. Žernyte iš etiudų su nedidelémis žmones ir gyvūnus vaizduojančiomis lélémis (dailininkas Sergejus Bocullo) surédi pasakojimą apie pirmkyščių žmonių ir žvérių draugystę.

Man pasirodė svarbu tai, kad jaučių aktoriai šiam spektaklyje pademonstravo, kaip derinant skirtinges vieno žodžio intonacijas su léléliu judesių plastika galima žaismingai išreikšti tarpusavio veikėjų santykius. Be to, gavo progą praktiškai išbandyti kolektyvinės manipuliacijos techniką (kai bent pora aktorių valdo vieną lélé), pajausti partneario svarbą, „susigroti“ taip, kad lélé atgytų. Nors pats „UMA UMA!“ pasirodė režisieriai plokščias ir schematiškas, iliustratyvios scenografijos, kaip diplominis darbas, manau, jauniesiems gėdos nedaro. Spektaklio režisierius pasielgė strategiskai ir pedagogiškai – be didesnių pretenzijų į sudétingumą leido studentams pasidžiaugti animacijos stebuklu. Ispūdį paliko M. Ancevičius (spéjančio ne tik su polékiu vaidinti, bet dar ir groti gitara) bei Editos Zéčiūtės (lélės valdžiusios su aiškiai išreikštu ironišku santykium) darbas.

Spektakliuose „Šeksrysap, t.y. Šekspyras“, „Pagal Jurgi ir kepurę“, „Vardan tos“ vaidino visas lélélininkų kursas. Ansambliskumu ir sveika energija, kontaktu su žiūroviais žiežirbomis išsiskyré spektaklis „Pagal Jurgi ir kepurę“. Pasakojimą apie miunchauzeniškojo Jurgio Paketurio (spektaklis sukurtas pagal Kazio Borutos „Paketurio kelionės“) nuotykius Algirdas Latėnas ir Joana Čižauskaité išvilkó į radio teatru rūbą, kur daugelis lélélininkų turéjo po nedidelę vaidybinių scenelę. Tad progą pasireikšti gavo ir mažiau kituose vaidinimuose dirbę aktoriai. Payvzdžiu, malonai nustebino Jono Čepulio, lengvai ir pasitikiniai suvaidinusio kunigo Piktuzio sceną, sąmojings santykis su vaidmeniu ir drasi eksprezija, dël kurios žiūrovų saléje netilo juokas.

Pagal Williamo Shakespeare'o o drama „Romeo ir Džuljeta“ Arnaldo Jalianausko režisueras judesio spektaklis „Vardan tos“ pademonstravo tikrai ne pačius prasciausius lélélininkų sceninio judesio igūdžius: išmokti amerikietiškų imtinų, léléškos kūno plastikos elementai ateityje dar pravers. Poezijos spektaklis „Šeksrysap, t.y. Šekspyras“ paliko pilkoką išpūdį, atvérē dainavimo spragas.

Pabaigai – akmuo į lélélininkų asmeninės „kultūros“ daržą.

Kad neišmano elementarių scenos etiketo taisyklų, jaunieji lélélininkai pademonstravo pasibaigus pasutiniam egzaminui spektakliui. Scenon išėjo kurso vadovai, padékojo višiemis, o jaunieji aktoriai – Laimingas ir apdarius, kad pasieké finišą, kursas movė į užkulisius. O deréjo padékoti ir žiūrovams. Nes be jų teatras neegzistuoja. Tikiuosi, tai tebuvo nuovargio nulemtas atsitiktinumas.

In memoriam

Vytautas Viržonis (1930–2010)

Mylimas Mokytojau,

Kaip žaibas nutrenkė žinia, kad pasitraukė. Nei perspėjės, nei pranešės. O juk taip rūpinasiši mumis – artimais, tolimesniais ir pačiais artimiausiais. Šikart palikai visus kaip stovim. „Niekis, – sypteltum, – viskas bus gerai.“ (Ar tikrai?) „Tikrai, tikrai“ – girdžiu pratisai ramią Tavo balso muziką. Tikiu Tavim, nes Tu jau žinai Viską.

Buvom pažystiami bemaž pusē šimto metų. Konservatorijos klasėj priešais Tave man buvo ramu. Operos scenoje, kai prie pulto stovėjai, – man irgi buvo saugu. Mylėjai ne tik muziką, bet ir artimą savo (kur kas labiau negu save patį!), o dar daugiau – tajų, kurs laukia Tavo rankos mosto ar živilgnio prieš ištodiomas.

Nei per daug gyrei, nei peikei, tik nuolat drąsinai, tikėjai ir rūpiniasi. Žinojau, kad Tavy turiu prieglobštį, prieplauką, užuovęjā ar spindulių pluoštą – kaij kada prireiks. Jei neprireikė, tylėjai metų metais. O paklaustas atsiliepdavai kaipmat, lyg vakar tebūtume šnekėjasi. Kai girdėsiu Tavo diriguojamą lietuvišką operą, vėl skambinsiu Tau, ir mudu aikčiosim: „O visgi gera muzika... O tas ir anas dainuoja kaip nicks dabar...“ Ir visa visa kita...

Tegu istorikai ir archyvarai skaičiuos datas, sukaktis, dekadas,

premjeras ir apdovanojimus. Ir tegu nepamiršta pridėti, kad Vytautas Viržonis yra savo meto veidrodis, kuris nė karto nesumelavo.

Tad ką gi padarei šiandien, Maestro? Gal darsyk pasirūpinai mūmis – artimais, tolimesniais ir pačiais artimiausiais? Prisėlinus atomazgai, nedelsdamas ir nevirkydymas sudirgivava finalą. Tik kas nurodė tempą? Per greitas tempas. Per greitas. Ką kentėjai, – dievai žino. Tik nedvejojai: „Viskas bus gerai. Tikrai!“...

Mokytojau, kai susitiksim Anatapus, prašau – pasitik pirmasis ir parydyk ištojimą. Man bus ramu. Neištartus žodžius tuomet ir sugiedosiu.

Šiandien skinu glėžnā gluosnio šakelę prie senojo teatro, o rugpjūčio pabaigoj ieškosiu raudonų viržių – jau žydės. Juk dabar – viskas greičiau.

Visų Tave mylinčių vardu –

GIEDRÉ KAUKAITĖ

NUOTRAUKA IŠ LNOBT ARCHYVO

Anonsai

„Vyšnių sodas“ – kultūros dabarties veidas

12-ajį tarptautinį festivalį „Naujosios dramos akcija“ liepos 3–5 d. vainikuos unikalus kultūrinio projekto „Vyšnių sodas“ pagal Antonio Čechovo pjese tarptautinę premjerą. „Vyšnių sodas“ idėjos autorius – didžiausia pripažinimą pelnës šiuolaikinis Suomijos režisierius Kristianas Smedas. Projekte dalyvauja Lietuvos teatro menininkai Juozas Budraitis, Virginija Kelmelytė, Vytautas Anužis, Gytis Padegimas, Jonas Vaitkus, Aldona Bendoriūtė, Paulius Budraitis, Dainius Gavenonis, Irina Lavrinovič, Rasa Samuolytė, Benas Šarka. 2009-aisiais „Vilniaus – Europos kultūros sostinės“ programe pradėtas kurti „Vyšnių sodas“ šiomet naudojant tiesioginę transliaciją „išties rankų“ Europos kultūros sostinei Rūrui ir per vaizdo tiltą bus rodomas didžiausios Vokietijos teatro meno bienalės „Theater der Welt“ („Pasaulio teatras“) žiūrovams. „Vyšnių sodas“ taip pat bus transliuojamas per Lietuvos televizijos 2-ąjį kanalą.

Pirmą kartą Lietuvoje igyvendinamas tokio pobūdžio kūrybinis eksperimentas, sujungęs teatrą, kiną, muziką, įvairių kartų ir skirtingu šalių menininkus bei naujausias technologijas. Čechovo pjese pasitelkia maip metafora apmasytai ne vien teatro, bet apskritai kultūros dabartij. „Vyšnių sodas“ idėja artimai susijusi su dabartine kultūros situacija Lietuvoje. Per dvidešimt nepriklausomybės metų ištvirtinę rinkos dėsniai pakeitė kultūros vietą visuomenėje. Pasikeitė ir ją kuriančių žmonių

tarpusavio santykiai, o ideologinę cenzūrą pakeitė ekonominė priespauda. Kultūros žmonės ją ypač pajuto ekonominės krizės metais. Anot paties Smedso, šis „Vyšnių sodas“ tai – „kürybos, džiaugsmo, anarchijos vieta ir laikas, kai žmonės gali kartu jausti, fantazuoti ir gyventi prieš pabaiga“.

„Vyšnių sodas“ veiksmo vieta – senas sodas Vilniaus priemiestyje, atspindintis gyvenimo būdo pokyčius per pastaruosius dešimtmečius. Maža sodas erdvė yra nykstančio Vilniaus peizažo dalis. Ją sparčiai keičia naujas urbanistinius miesto veidas, kurio pėdsakai pastebimi ir priemiesčiuose. Tokių erdvų šiandien yra daugelyje Europos miestų. Tai – atminties erdvės, tampančios „vyšnių sodos“ prieistore. „Būtent autentiška aplinka paskatinė pasitelkus Čechovo „Vyšnių sodas“ kalbėti apie tai, kas šiuo laiku vyksta gyvenime. Tai lyg kelių laikų sankloda: pro šiandieną persišvietia kelių dešimtmečių senumo atmosfera, o pro ją – Čechovo pjesei laikas“, – sako Smedas. Dalyvai – labai skirtinių lietuvių teatro kultūros atstovai. Jie taip pat įkūnija „keliių laikų sanklodą“. Žinomi lietuvių aktoriai ir režisieriai ne tradiciškai vaidina Čechovo personažus, bet įkūniję juos per savo gyvenimo ir kūrybos biografijas. Kai kuriuos iš jų likimas išblaškė per pasaulį. O vienas sujungę „Vyšnių sodos“ idėja.

Keturiasdešimtmetį režisierių ir dramaturgų Kristianą Smedsą su lietuvių teatru sieja seni ryšiai. Dar studijuodamas Helsinkio akademijoje jis susižavėjo lietuvių teatru ir ypač režisieriaus Eimundo Nekrošiaus kūryba. Suomijoje sukurti

Smedso spektakliai viešėjo teatro festivaliuose „Life“, „Naujosios dramos akcija“, „Sirenos“. 2004-aisiais jis Lietuvoje pastatė spektaklį „Liūdnos dainos iš Europos širdies“ pagal Fiodoro Dostojevskio „Nusikaltimą ir bausmę“. „Vyšnių sodas“ yra Smedso pagarbos Lietuvos teatrui ženklas. Didžiąją projektą išlaikė dalį finansuoją Suomijos Respublikos vyriausybę.

„Vyšnių sodos“ sumanymas yra svetimšalio menininko kūrybinis bandymas atskuti veidrodį į lietuvių teatrą. Paklaustas, ką jis mato šiame veidrodje, Smedas sakė: „Matau daug skirtingu žmonių – išmintingų, patyrusiu. Bet kartu matau, kad jie yra vieni. Šiandien vienų mūsų ateitis labai neaiški – niekas nežino, koks pasaulis bus po dvidešimties, trisdešimties metų. Tokioje situacijoje užsisklesti ir užsiimti vien individualia kūryba man atrodo nepriimtina. Manau, kad mums labai trūksta vizijų, minčių, kuriomis galėtume pasidalinti vien su kita ir su publiką. Dirbdamas su „Vyšnių sodos“ dalyvai jaučiau, kaip lietuvių menininkai brangina galimybę bendrauti, keistis mintimis, nuomonėmis.“

Paskutinius „Vyšnių sodos“ rodymus autentiškoje Vilniaus priesmėlio aplinkoje vainikuos audiovizualinės instalacijos, sukurto iš projekto repeticijų fragmentų ir interviu su jo dalyviais, premjera. Ją pamatyti ir susitikti su „Vyšnių sodos“ kūrėjais bus galima liepos 4 d. 22 val. „Piano.lt“ kiemelyje. Po premjeros Vilniuje „Vyšnių sodos“ instalacija dar šiomet bus parodyta Taline, Helsinkyje ir Maskvoje.

NDA INF.

Veiksmažodžių naktis

Videofilmų peržiūra „Kūnas. Abipus gesto ir laikysenos“ Nacionalinėje dailės galerijoje

Katerina Baravykaitė

Kultūrai skirtos nakties „Tebūnies naktis!“ renginių sąrašas buvo įspūdingas ir, mano galva, labai demokratiškas. Pagal pageidavimus galima buvo megzti, austi, šokti, gąsdintis siaubo rūsyje, domėtis amatais, stebeti šikšnosparnius, medicininius įrankius, iki transo žiūréti filmus, parodas, klausytis įvairios muzikos, leisti degančius žibintus ir visai kaip kitaip kultūrintis.

Šia proga Nacionalinė dailės galerija, kaip rimta institucija, parengė rimtą programą nusiteikusiai švestis ir gilintis žmonių dailiai apie šiuo metu aktualizuotą kūno suvokimą. Europoje vykusi „Gender check“, teberodos parodos – „Ars homo erotika“ Varšuvoje ir NGD

Marina Abramovic ir Ulay. Kadras iš videoperformanso „Neapčiuopiamybė“. 1977 m.

„Moters laikas“ – tyrinėja lyties konstravimo ypatybes, o pristatytoji tarptautinių videofilmuų kolekcija (kuratoriai: Dovilė Tumptytė, Eglė Mikalajūnaitė, Tautvydas Bajarkovičius) kreipė dėmesį labiau į kūno patirtis ir suvokimą nepriklausomai nuo lyties. Arba ne lyties čia buvo svarbiausia, nebent išskyrus Marijos Abramovic ir Ulay nufilmuotą performansą „Neapčiuopiamybė“ (1977 m.), kur menininkė su partneriu nuogu stovėjo tarpduryje, palikę tarp savęs žiūrovams tarpą, o šie turėjo rinktis, i kurį iš jų atsigrežę jie norėtų praėiti. Tam tikra prasme jie turėjo rinktis lyti, kuri mažiau trikdytų. Regis, dažniau kita veidu atsigrežus į Mariją, nes, sprendžiant pagal dailės istoriją ir masinių atvaizdų kiekį, nuogas moters kūnas

yra kur kas iprastesnis. Dar vienas filmas, kur negalima nepaisyti lyties klausimo, buvo estų menininko Marko Raidpere's „10 vyrų“. Čia objektyviu atsivérē ir pozavo kalintys vyrai. Kiekvienas save pateikė, rodė remdamasis savo save įsivaizdavimu. Buvo justi nesmagumas, sumišęs su romantizuotu jvaizdžiu. Ko gero, čia buvo daug svarbiau nusikaltelio nužmoginimo panceigimas, o ne lytis.

Iš dešimties įvairiu laikotarpiu sukurta (pradėdant 8-uoju deš.) trumpų filmų susidarė įspūdis, kad net neturint nieko kūnas gali būti pačiu didžiausiu atrakcionu. 1977 m. nufilmuotas Dano Grahama performansas „Publika / Atlikėjas / Veidrodis“ kaip tik tai į pasakoja. Menininkas, atsistojęs prič publiką, detaliai nupasakoja savo kūno judesių. Regis, nicko nevyksta, bet Danas vos spėja raportuoti, kuris jo piršteliis ir kaip pajudėjo. Viskas peraugą į grupinę savęs pajutimo meditaciją. Performanso atlikėjas komentuoja tai savo pojūčius, tai bendrą publikos būseną. Kūno, kaip atrakcione, idėjā pratęsė Dougo Aitkeno 1999 m. filmas „Ielektrinta žemė“, kur kūrinio personažas tampa aplinkos garsu ir judesių akumulatoriumi.

Labiausiai netikėtai panirta į kūnų menininkės iš Belgrado Katarinos Zdjelar filme „Nepriekaištingas garsas“ apie logopedo darbą. Tobulo garso mokytojas sugeba ne tik raiškiai nurodyti, kaip ir kuriuos

Miranda Pennell. Kadras iš videofilmo „Tu priverte mane tave pamilti“. 2005 m.

veido raumenis reikėtų naudoti vien ar kitu atveju, bet ir moka fiziškai (rankomis) paaiškinti garso keilią. Išėmus iš konteksto, jo atliekami veiksmai kartais primena komišką mantrą giedojimą. Šis kūrinys paveikia ir fiziškai – gali save pagauti nejučia atkartojant veikėjų veido judesius, irgi bandant išgauti nepriekaištingą garsą.

Mirandos Pennell videofilme „Tu priverte mane tave pamilti“ (2005 m.) svarbiausias yra žvilgsnis ir jo fenomenologija. Pritemdytoje salėje sedinti (ir ipratusi jaustis saugiu stebėtoju iš šalies) žiūrovą užtinka smalsūs šokėjų grupės žvilgsniai iš ekrano. Kamera, kuri tampa žiūrovo akimi, juda į šonus, tarsi norėdama pažiūrėti kitur, o gal išvengti atkakliai įsmeigtų akių, bet tarsi šokiui ar kovai pasirengę įtempti kūnai juda kartu su kamera ir neleidžia šių išvengti. Girdime tankų kvėpavimą ir energingą kojų šiūra-

vimą. Buvimas savotiškame dėmėsio centre ir trikdo, ir kartu glosto savimeilę. Žiūrinčiųjų atkaklumas mena mišlę apie vaidmenį, i kurį ką tik patekai ne savo noru. Šokėjai primena beatodairiškai dėmesio, meilės ištroskinius, jos reikalaujančius vaikus ir provokuoją intymumo baimę. Šis videofilmas man pasirodė stipriausio poveikio ir tobulos trukmės.

Neretai grupinių parodų ekspozicijose atsidūrę videofilmai peržiūrimi tik fragmentiškai, nes jie reikalauja laiko ir išvermés. Juk žiūrovai taip pat turi kūnus, kurie dažniausiai atsisakoapti kankinių įrankių. Todėl optimalios trukmės pažintis su meno kūriniais kino salėje labai pasiteisino. Kūno suvokimo dėlionė pasipildė dar keiliomis detaliemis. Ir, kas keičiasi, ankstyviausieji videofilmai, regis, visai nepaseno, išliko aktualūs. Gal tai gero meno bruožas?

Lingvistiniai žaidimai

Trys naujos skulptūros po Vilniaus tiltais

Monika Krikštopaitytė

Keliaudami miestu palei Nerį, galėjote pastebėti tris masyvius plieninius objektus po Žvėryno, Žaliuoju ir Žirmūnu tiltais. Tai Savivaldybės dovana (?) Vilniui – Kunoto Vildžiūno skulptūros skambiaus pavadinimais: „Laivas-pusménulis“, „Grandinė“ ir „Karališkasis obuolys“.

Kunotas Vildžiūnas. „Laivas-pusménulis“. 2007–2010 m.

Kaip teigiamai dienraštyje *Diena.lt* (2009 10 26), 2007 m. skulptorius Kunotas Vildžiūnas buvo parengęs sumanymo pristatymą ir pateikęs šio projekto parašką vieną iš jų įstaigai „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“, tačiau eksperimentu buvo atmetas. Savo ruožtu Vilniaus savivaldybė, surinkusi savo ekspertų grupę, nusprendė pa-

dovanoti miestui tris skulptūras vieną iš jų įstoti.

Ši kartą svarbu ne tik „grožis“, bet ir „progą“: pagal projektų rengėjų pateiktą medžiagą skulptūros yra skirtos „simbolizuoti Lietuvos tautai ir valstybei svarbius momentus“, o pats projektas yra Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dvidesimtmečio paminėjimo renginių dalis. Kas gi drįstų kritikuoti tokius skambius minčimus? Dar pateikiškiai skamba konkretių skulptūrų paaiškinimai. „Karališkasis obuolys“ (Žirmūnų tiltas) turėtų išprasminti valstybės idėją, atsigrežimą į Vakarų krikščioniškajį pasaulį, „Grandinę“ (Žaliasis tiltas) – „Tvirtybę, Laisvės kovą netekytis, Tautos, atlaikusios okupacijas, tremtis, genocidą, tviro tikėjimo ženklas“, o „Laivas-pusménulis“ (Žvėryno tiltas) – „Pilietynės Tautos laivas, jungiantis visus istorinius laikus, suteikiantis tėstimumo ir atsinaujinimo viltį“.

Pristatyme taip pat teigiamą, kad kūriniai abstraktūs, todėl gal ir neverta tikėtis tiesioginio reikšmių atpažinimo. Tačiau žiūrėdama į skulp-

Kunotas Vildžiūnas. „Karališkasis obuolys“. 2007–2010 m.

tūras niekaip neperskaitau jokios simbolikos. Po tiltais kabu rutulys, trijų žiedų grandinė ir pusménulis iš nerūdijančio plieno, todėl jas galima vadinti kaip tik nori, priklausomai nuo progos. Jas galima skirti ir tremčiai, ir dainų šventėms, ir Marijai Gimbutienei, ir Vytautui Didžiajam. I „Laivą-pusménulį“ po Žvėryno tiltu dar nėra taip sunku žiūrėti kaip į plieno burbulą po Žirmūnų tiltu, mat jo forma turi sąsajų su tilto arkomis, tūris nėra itin sunkus. O „Grandinę“ ir „Karališ-

kasis obuolys“ atrodo tiesiog kaip kybantys svetimkūnai, pastarai įgreičiausiai praplaukdamas riebiai keikia Valakampių garlaivio kapitonas.

Kaip teigiamą oficialioje Vilniaus savivaldybės svetainėje, „projektas apima iš viso šešias skulptūras po skirtingais Vilniaus tiltais. Ketvirtoji skulptūra „Spindulys-Ietis“ turėtų būti sumontuota ant Baltojo tilto šių metų rugpjūčio.“ Apžiūrėjus tris įgyvendintąsi, daugiau panašių nebesinorėtų.

Lyties nesukontroliuosi

Parodos galerijoje „Zachęta“ ir Nacionaliniame dailės muziejuje Varšuvoje

Jolanta Marciauskaitė-Jurašienė

Iš Vienos Moderniojo meno muziejaus (MUMOK) į Varšuvos „Zachęta“ atkeliausius didžiulė tarpautinė Geležinės uždangos griūties dvidešimtmečiu skirta paroda apie moteriškumo ir vyriškumo reprezentacijas Rytų Europoje „Gender check. Femininity and Masculinity in the Art of Eastern Europe“ („Lyties kontrolė. Moterišumas ir vyrišumas Rytų Europos mene“) birželio 11 d. perdavė estafetę sekualinių mažumų meno problemaikai keliančiai parodai „Ars homo erotica“ Nacionaliniame dailės muziejuje.

Abu įvykiai neišvengimai su-
drumstė patriarchalinės tradicijos,

„belytės visuomenės“ iki 7-ojo dešimtmečio feminizmo iššūkių, moters seksualumo išlaisvinimo, kapitalizmo, masinės vartotojų kultūros ir lyčių santykijų, queer problematikos, paroda priminė savotišką kunstikamerą, kūnų skysčių pritvinkusį, pulsuojančią organizmą. Tikriausiai moters, nes jos kūno reprezentacija visais amžiais kaip lakmuso popierėlis geriausiai sugeria ir atspindi bendrus gyvenimo poslinkius. Iškalbingas pavyzdys – kaip 7-ojo dešimtmečio perteklinės popkultūros į masinį vartojimą įtraukta heteroseksualaus Marilyn Monroe įvaizdžio ikonografija 10-ajame dešimtmetyje, plečiantis pramogų industrijai, modifikuota į transvestito tipą. (Vladislav Mamyšev-

raumenynu ir jo vaizdavimu (nors pripažinsiu, kad kai kuriuose klasiškinio meno kūriniuose užslėpto homoseksualumo neįžvelgiau). Parodos ekspozicija suskirstyta pagal temas: „Kovos laikas“, „Homoerotinis klasicizmas“, „Vyrų aktai“, „Ganimedas“, „Šv. Sebastijonas“, „Transekualai/androginija“, „Lesbiečių vaizdinėjimas“, siejant skirtingu laikotarpiu kūrinius. Matyt bandymas apčiuopti homoseksualų (savireprezentacijos gija (bet į identitetą saviešką nesigilinama), parodyti vyriško kūno grožį ir su teiki galimybę juo žavėtis ir vyrams, ir moterims. (Atmintyje išniro Lauros Mulvey mintis apie vyro objektyvizuojantį žvilgsnį, simboliškai pasisavinantį apžiūrimą moterį. Parodoje „Ars homo erotica“ situacija neįprasta – apžiūrimas herojus yra vyras, į kurį vujeristinius žvilgsnius kreipia abi lytys.) Polinkis į estetizavimą nustebia politinį parodos gestą ir socialinį aspektą, daro parodą labiau dekoratyvią ir hedonistinę, nei probleminę. Paroda „Gender check“ orientuota į probleminį istorijos, meno istorijos ir menininko savidentifikacijos procesą, o „Ars homo erotica“ greičiau supažindina. Pirmą kartą visuomenei taip placių atveriamos durys ten, kur jeiti bijomasi, o įejusi smerkiams.

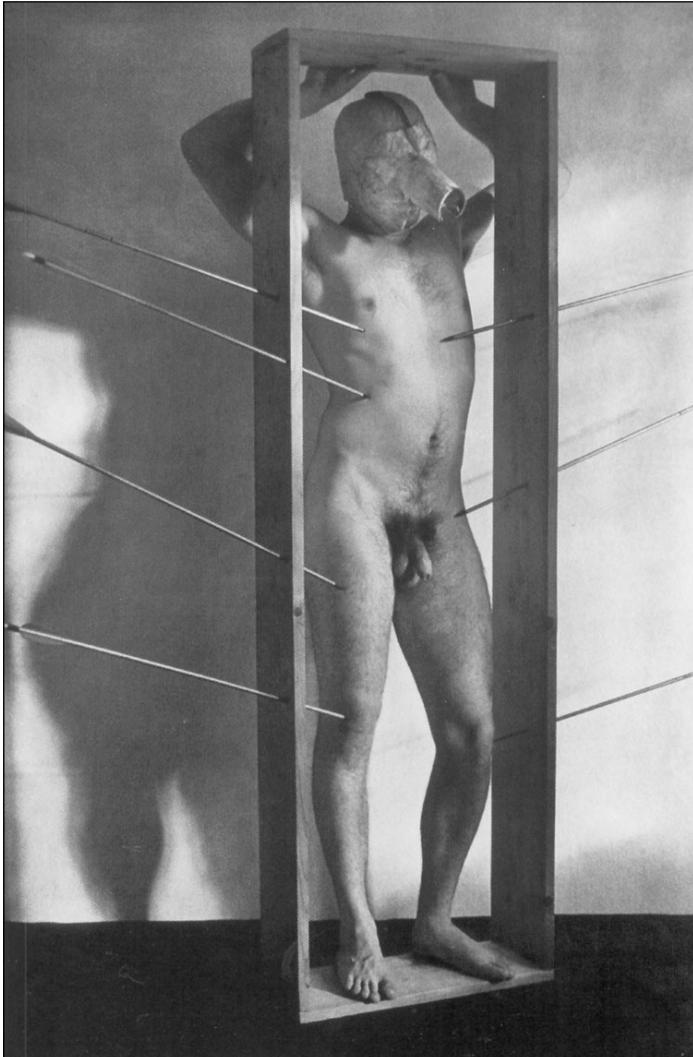
Lyginant šias dvi parodas, atsiveinia vieningos kuratorių pažiūros patriarchalinės heteronormatyvinės santvarkos atžvilgiu, bet esama ir tam tikrų atotrukių. Parodoje „Ars homo erotica“ gana akivaizdi „vyriška“ parodos eksponatų rinkimo

Vladislav Mamyšev-Monroe. „Monroe“. 1996 m.

ir išdėstymo koncepcija. Nors homo nurodo į abi lytis, parodoje dominuoja gejų menas ir gejų reprezentacija. Tuo tarpu lesbietėms skirtas tik nedidukas kambarys. Taigi ir čia matyt tam tikras tradicinei santvarkai būdingas falocentrizmas. Be to, akivaizdu, kad rengiant „Ars homo erotica“ pritrūko konsultacijų su kitų šalių ekspertais, kuratorius surinko kūrinius veikiausiai kliaudamas tik savo nuojauta.

Stasys Eidrigėvičius. „Strėlės“. 2003 m.

Tokios parodos svarbios dėl savo susumuojančio ir iškeliančio klausimus vaidmens. Teko girdėti priekaištų, kad abiejose parodose eksponatai suskirstyti gana pragmatiškai, laikantis teminių atskirčių, todėl kūrinių tarsi neužmezga dialogo vienės su kitu. O jei ir ima regztis pokalbis, tai dėl didelės žanrų, raškos įvairovės ir kūrinių skaicius dialogas virsta triukšminga diskusija, kurios nebeįmanoma sekti. Tačiau kaip per „Gender check“ uždarymui skirtą diskusiją teigė Bojana Pejić, tokios parodos yra atskaitos taškas, gairių nurodymas, pagrindas, ant kurio vėliau galima statyti mažesnes, organiškesnias tarpusavio ryšiaus susietas parodas. Galima sakyti, kad Pejić minėti procesai jau vyksta: „Tarybinės moters“ vaizdinėjusis reflektuojanti paroda surengta Estijoje; Lietuvoje neseniai atidaryta Elono Lubytės, Laimos Kreivytės, Živilės Pipinytės kuruota paroda „Moters laikas. Skulptūra ir kinas“ Nacionalinėje dailės galerijoje. Teko neregėtai nustebti, kad erotinių homoseksualios tematikos Remigijaus Venckaus fotografijų neatsisakė rodyti mažų miestelių parodinės erdvės – Panevėžio fotografijos galerija ir Kelmės kraštoto muziejus (!). Kita vertus, Vilniuje į šią žiema vykusią parodą „Menininkai už žmogaus teises“ nepriimtas nekaltas Akvilės Anglicaitės kūrinys „XXXX“, iš parodos Juodkrantėje išspirtas Ugniaus Gelgudų fotografijų ciklas „Tadicinė ir netradicinė šeima“.

Lyties performatyvumo diskursas neišvengiamai atėjo su populiaraju kultūra, technologijomis ir krikščioniškos pozicijos nustūmimu į periferiją. Nesiuimi spręsti, gerai tai ar ne. Bet gerai, kad apie tai kalbama, o ne apsipinama mitų grandinėmis.

Katarzyna Kozyra (Lenkija). „Olimpija“. 1996 m.

nusistovėjusių lyčių vaidmenų socialinėse, politinėse struktūrose, „normalumo“ ir „nenormalumo“ konstrukcijų vandenės. Tai nepatogios parodos (ypač antroji), metusios pirstinę visuomenėje susiklosčiusioms tradicijoms, stereotipams, pagalbą – homofobams. Norėtusi kiek įmanoma aplenkти religinio ir demokratiško požiūrio į seksualines mažumas, netradicinę šeimą diskursą, jų priešpriešą. Nesi čia kompetentinga. Tačiau, kaip sakė antrosios bangos feministės, „asmeniška yra politiška“, vadinas, visi kalbėjimo apie šias parodas keliai vienaip ar kitaip atvestų prie sociokultūrinų, sociopolitinės reiškinio. Kitaip tariant, kalbant apie nepatogiąją asmeniškumą pusę menas neišvengiamai tampa politiškas.

„Gender check“ parodos idėja ir struktūra suverta ant politinių ir socialinių įvykių socialistiniame ir po-komunistiniame Rytų bloke iešmo. Jos kuratorė Bojana Pejić i pagalbą pasitelkė iš 24 įvairių šalių kuratorių bendradarbių sudarytą komandaną, tarp kurių lietuviškai dalį kuravo menotyrininkė Laima Kreivytė. (Apie Lietuvai atstovavusius autorius ir jų kūrinius samoningai nutylėsi – apie tai rengiasi rašyti viena mano bendrakeleivių.) Parodoje eksponuoti 200 menininkų 400 darbų, suskirstytų pagal chronologinę ir tematinę prizmę, siekiant apčiuopti vyriškumo ir moteriškumo reprezentacijos modelius kaitą metine. Savo apimtimi ir problemų lauku: nuo socrealizmo propaguotos

Monroe portretas kaip Marilyn Monroe, 1996). Tokiomis tendencijomis sekaničių kūrinių galima būtų vardinti ir daugiau.

Populiarioji kultūra tapo ekonominiu pagrindu, leidžiančiu queer žmonėms bent jau dirbtinėje pramogu, šou tikrovėje būti nesmerkiams, kartais priešingai – net garbinamiems. Miniai trokstant aštresnių pojūčių, pamažu į rinką įsileisti vaizduotę stimuliuojantys homoseksualūs ryšiai, kuriuos dažnai taip ir norima palikti marginalinėje pramogų pasaulio plotmėje, „anapus ekrano“. Būtent populiarojoji kultūra ir kultūros istorijos studijos davė impulsą „Ars homo erotica“ kuratoriui Pawełui Leszkowiczui surengti parodą, kurioje, jo teigimu, sulydyta istorija ir modernybė, universalizmas ir individualizmas, archetipai ir politika. Tačiau politinis aspektas čia mažiau ryškus nei „Gender check“. Nors tai bene pirmoji tokio masto paroda homoseksualios erotikos tema nacionaliniame šalies muziejuje, sulaukus daug visuomenės ir dvasininkijos diskusijų, paroda pasižymi ne politiniu, o savireflektiu, hedonistiniu charakteriu.

Savireflektiu, nes pagal feminizmo strategiją bandyta „perrašyti“ meno istoriją, gražinant jai homoseksualų meną ir homoseksualizmo problematiką atspindinti meną. Dažnai tos pačios lyties geidžiantis žvilgsnis buvo užmaskuotas po „nekaltų“ įvaizdžių kauke, pavyzdžiu, susižavėjimu vyro kūno

„ARTscape“ Airija

Po kelių mėnesių pertraukos „ARTscape“ projektas tęsiamas toliau. Bendradarbiaujant su Airijos kino instituto „Reel Ireland“ programa „Skalvijos“ kino centre bus pristatyti penki pilnametražiai filmai. Visi jie – apie Airijos Respublikos armiją (IRA) bei neramų laikotarpį Šiaurės Airijoje. Programą pradės vieno garsiausių airiu režisieriaus Jimo Sheridano filmas „Vardan tévo“ („In the Name of the Father“, 1993). Filmas paremtas tikrais faktais, kai 1974 metais Airijos Respublikos armija Londone susprogdino Gilfordo barą. Tuo pačiu metu į Londoną iš Belfasto lai-

mės ieškoti atvyko Džeris Konlonas (Daniel Day-Lewis). Jaunuolis su draugu atsiduria ne toje vietoj ir ne tuo laiku, Anglijos policijos suimamas ir po septynių parų prievertos prisipažinta susprogdinęs barą. I kaičių pasodinami dar trys jo draugai, tėvas ir teta su dvem nepilnamečiais sūnumis. Gilfordo ketveriuks dar vadiniams jauni žmonės už grotų praleido penkiolika metų už nusikaltimą, kurio nepadarė. 1994 m. filmas buvo apdovanotas Berlineles „Auksiniu lokiu“ bei nominuotas septyniems „Oskarams“. „Vardan tévo“ bus rodomas birželio 25 d. 16.30.

„Vėjas, siūbuojantis miežius“

Birželio 26 d. 17 val. bus rodomas dar vienas Berlyno „Auksiniu lokiu“ apdovanotas filmas – Paulo Greengrasso „Kruvinasis sekmacdienis“ („Bloody Sunday“, 2002). Jis taip pat paremtas tikrais faktais. 1972 m. sausio 30 d. Deryje, Šiaurės Airijoje, įvyko taikios citynės už pilietines teises, pasibaigusios tragedija. Dokumentinio stiliaus filmas atkuria kickvieną šio kruvino įvykio priešistorės minutę. Nors Airijos Respublikos armija buvo pažadėjusi, kad nepasinaudos taikomis citynėmis, Didžiosios Britanijos kareiviai supanikavo pamatę tūkstantinę minią ir ēmė šaudyti tikromis kulkomis (nors leidimas tam nebuvu duotas). Tą dieną žuvo trylikai jaunų vaikinų. Diskusija, kas kaltas tą dieną, vyko iki šių metų. Ir tik prieš savaitę buvo viešai pripažinta, kad nužudyti niekuo dėti žmonės.

Birželio 27 d. 16.30 val. bus galima pamatyti Keno Loacho dramą „Vėjas, siūbuojantis miežius“ („The Wind That Shakes the Barley“, 2006), apdovanotą Kanų „Auksine palmės šakelę“. Istorija nukels į 1922-uosius, kai nesenai susiformavusios Airijos Respublikos armijos partizanai stojo į karą prieš britų viešpatavimą ir prasidėjo pilietinis

„Vardan tévo“

karas dėl Laisvosios Airijos Valstybės ikūrimo. Po šio įvykio IRA susiskaldė, nes ne visi buvo patenkinti laisvaja valstybe, kurią vis tiek iš dalies valdė britai. Filme pasakoja ma dvię brolių, ištojusių į IRA gretas, istorija. Po lemtingos sutarties dėl Laisvosios Airijos Valstybės pasirašymo jie atsidūrė skirtingose barikadų pusėse.

Režisierius Macdaras Vallely debiutinis pilnametražis filmas „Taikos ugnis“ („Peacefire“, 2008) bus parodytas birželio 28 d. 17 val. Pasitelkus jauno vaikino patirtį filme pasakojama apie Airijos taikos procesą, prasidėjusį 1998-aisiais. Pagrindiniam herojui Koliniui visiškai nerūpėjo politinė situacija Airijoje. Tačiau netikėtai susidūrė su detektivu vaikinas tampa vadinaujų tvarkos ir įstatymo pajęgų informatoriumi: norima susidoroti su senias Kolino tévo draugais, priklausančiais Airijos Respublikos armijai. Kova užvirs ir jauno vaikino

viduje. Jis nenori išduoti savo draugu, siekia apsaugoti motiną nuo tragediškos praeities bei atsišpirti jau miurusio tévo politiniam idealams.

Birželio 29 d. 17 val. programą pabaigs Terry Loane'o filmas „Mikibio ir aš“ („Mickybo and Me“, 2004). Istorija vėl nukels į 1970-ųjų mūsius Belfasto gatvėse. Tačiau du draugai Mikibio ir Džodžo, gyvenantys skirtingose barikadų pusėse, svajoja apie kitokią kovą. Pamatę George'o Roy Hillo vesterną „Bacchus Kesidis ir Sandanso Vaikis“, vaikinai svajoja pabėgti į Australiją ir ten gyventi stilingų nusikalstelių gyvenimą. Viskas komplikuojasi, kai, išsilaužę į namą, berniukai randa negyvą vyra, o i rankas paima tikrą ginklą.

Filmai bus rodomi „Skalvijos“ kino centre. Bilieto kaina į visus seansus – 2 litai.

PARENGĖ
SANTA LINGEVIČIŪTĖ

Vienas lauke

Ką veikia futbolininkas aikštėje

Paulina Pukytė

Šiuo metu kur pažvelgsi – visur futbolas. Tiems, kurie nežino kodėl (tokių tikriausiai nedaug): vyksta pasaulio futbolo čempionatas. Ta proga net BBC2 kultūros laida „The Review Show“ aną savaitę baudėsi aptarti futbolo įtaką mūsų kultūrai, nors, laimė, iš tikrųjų aptarė tai, kaip futbolo čempionato šviesoje pasaulis mato Pietų Afriką (kurioje vyksta šis čempionatas) ir kaip Pietų Afrika prisistato pasauliui. Be patronizavimo ir požiūrio iš vakarietiškų „aukštumų“ nebuvo apsiejita, nors kiekvieną kartą tikiuosi, kad jau šiakart tikrai sau to neleis... Leido. „Atidarymo ceremonija buvo labai mėgėjiška, pigi, primityvi, bet būtent dėl to man ir patikol!“ Ir taip toliau. Tarsi neužtektų varžybų transliacijų, transliacijų kartoju, kartojimų komentaru, vakarieniu aptarimų pokalbių laidose, geriausiu „gabaliukų“ kompliacijų ir taip toliau, ir panasių, rodomų per televiziją kiekvieną dieną nuo ryto iki vakaro, BBC2 dar nusprenād į savo programą išprastu ir 2006 metų prancūzų dokumentinių filmų „Zidanas: XXI amžiaus portretas“ – apie garsujį prancūzų futbolininką. Prisimenu, tik pasirodžiusi ši juosta buvo sutikta kritikų liaupsėmis. O ir TV anonsse filmas pristatomas kaip užburiantis, neeilinis, ypatin-

gas. Jis toks: per vienas rungtynes visas 90 minučių kino kameros futbolo aikštėje seká vien tik Zinadine'ą Zidaną. Tiesa, sumanymo grynumas čia neįšlaikytas: reikėtų nė per sekundę neatitraukti vienos kameros akies nuo šio žaidėjo, ir juostos nemontuoti, tačiau filme (su prantama, dėl komercinių paskatų) nemažai ir visos aikštės vaizdo intarpų, daugybė montažo triukų, o viduryje (atseit per pertrauką?) dar įterpamos ir televizijos žinių nuotrupos: kažkur sprogo kažkokia kasykla, žuvo žmonės, kažkur nulijo rupūžemis, bet visa tai tik menknikių, palyginti su tuo, kas vyksta DABAR. O kas vyksta? Filmas turbūt įsivaizduoja išaukštinantis futbolininką kaip asmenybę, atskleidžiantis jo vidinį pasaulį, pakeliantis patį futbolą į dar neregėtas dvasines aukštumas (tik neaišku, kam to dvasingumo čia reikia, juk šis žaidimas ir taip jau labai populiarus, surenka milžiniškas pinigų sumas – ko dar trūksta?). Kadro apaciøe vis užrašoma viena kita banali frazė, tikriausiai iš pokalbio su futbolininku, kaip antai: „Žaidimą atsimenu labai fragmentiškai“; „Atrodo, kad viskas iš anksto nuspresta“; „Kartais girdžiu žūrovus, kartais ne“ ir panašiai. O ekrane ištisitas 90 minutių matome maždaug štai ką: vyras baltais marškinėliais ir šortais (kaip vyras – nieko, išvaizdus). Stovi dai-

„Zidanas: XXI amžiaus portretas“

rydamasis į šalis. Pabégėja kelis metrus į vieną pusę. Pasiokinėdamas grįžta atgal. Stovinuoja. Vaikštinėja. Dairosi. Kažką surinka. Paineina į šoną. Stumtelis pro šalį bégantį vyra geltonais marškinėliais. Nusispjauna. Nusispjauna. Toliau vaikšto. Šūkteli „Ei!“. Gauna kamuoli, rodo varymosi triukus, praranda. Stovi. Pabégėja į kitą pusę. Pastumia geltonmarškinį ir iškart prie pečių iškelia atsuktus delnus, suprask, „as nieko neliečiau“. Nusivalo nosi ranka. Nusispjauna. Pabégėja į šoną. Grįžta ramiu žingsniu. Nueina. Grįžta ristele, šonu. Kelia ranką. Kamuoļi negauna. Nusispjauna. Eina. Varvina prakaitą. Risnoja atgal. Dairosi. Kažkam įvykus už kadro, reiškia nepasitenkimą. Protestuoja. Kažkai aiškina. Nusispjauna. Stovi. Eina atbulas. Bėga į šoną. Nusispjauna. Pasitai-

so kojines. Stovi įsisprendęs į šonus. Kamuolys atlecia ir atsimuš į krūtinę. Varosi kamuoli, pasuoja, kažkas kitas įmuša įvardį (pagaliau!). Pašokinėja iškélę rankas į viršų. Nusispjauna. Susistumdo su prabėgančiu geltonmarškiniu, gestais rodo, kad nieko nedarė. Nusispjauna. Pasikaso tarpkojį. Gauna kamuoli. Varosi. Praranda. Eina. Stovi. Dairosi. Pabégėja. Stovi. Dairosi. Ranka nusibraukia nosi. Eina. Dairosi. Pastumia netoli ese vaikštinėjanti į nugarą ir pabégia. Su kažkuo ginčiasi. Dairosi. Vaikštinėja. Nusispjauna. Išeina.

Gyvenimui sutrumpėjus valanda su puse, lieku su neatsakytu klausimu: kur čia minėtasis XXI amžius? Kaip konceptualus videomeno kūrinys, jei, kaip minėjau, būtų filmuotas viena kamera ir nemontuotas (stebėtume žaidėjų nelyginant bitę avilyje stiklinėmis sienelėmis, kuri, atrodo, tik zuja tarp kitų ir viisiškai nieko naudingio nenuveikia), šis filmas galėtų būti visai įdomus, atskleisti bent jau „vieno lauke“ beprasmybę, galėtų įgauti net hercogiskų žmogaus veiklos beprasmybės tonų. Bet kaip „rimtas“ dokumentinis filmas, net ir pasitelkus keletą kamero ir filmavimo kampu bei šokinėjantį montażą, jis man atskleidė tik tiek: futbolas yra dar nuobodesnis, nei maniau, o futbolo žvaigždės, nors ir daug prakaituoja, už savo milijonines algas tikrai neatidirba.

Naujas opiumas liaudžiai

Krėsle prie televizoriaus

Viskā stelbia futbolas. Ne tik televizoriuje, bet ir gyvenime. Ši priešnimo dėlto gal ne tokia ir pavojinga, kaip kad masinės neapykantos šventės pakaunėje į kitokios lietuvių „solidarumo“ apraiškos. Suprantu, kad rekomendacijos žiūrėti filmus tokioje situacijoje skamba gana beprasmiškai, bet priminsiu keli, gal ir ne pačius geriausius garsių režisierų filmus. Pirmiausia tai, žinoma, Spike'as Lee ir filmas „*Ji manęs nekenčia*“ (BTV, 29 d. 21.05), filmo vadovinamas – citata iš 1935 m. Jameso Whale'o sukurtos „Frankensteino sužadetinės“). Filmo herojus Harvardo absolventas Džekas (Anthony Mackie) dirba biotechnologijų bendrovėje. Jos vadovai apkaltinti finansiniu piktinaudžiamumu. Bet nukenčia ir Džekas. Likęs be darbo jis priima savo buvusių draugės Fatimos pasiūlymą tapti biologiniu jos vaiko tévu. Fatima tapo lesbiete, o Džekas ižvelgia jas pasiūlyme naujas galimybes. Jo „tėvystės verslas“ turi puikią atėitį. Bet gyvenime ne viskas klojasi taip, kaip suplanuota.

Vis dėlto „*Ji manęs nekenčia*“ – ne filmas apie gimdyti ištroskiasies lesbietes. Spike'o Lee tikslas – Amerikos šventeiviskumo kritika. Šiakart režisierius pabandė parodyti didžiujų korporacijų machinacijas. Kaip visada daug dėmesio skyré ir rasés, seksualumo, politikos klausimams. Lee stengsėsi, kad aktorės, filme vaidinusios lesbietes, išvengtų karikatūriškumo ir klišių, todėl pasamđe joms konsultantą. Dvi valandas kasdien aktorės gilinosi į savo herojų seksualumo, tapatybės problemas. Kai filmas buvo kuriamas, JAV dar niekas nenujautė arčiajaničios krizės, bet jau tada Lee apgailestavo, kad jo tévynainių nejaudina periodiškai kylantys finansiniai skandalai: „Kinas, televizija, muzika, realybės šou – visa ta pramogų pramonė yra naujas opiumas liaudžiai, skirtas žmonėms užmigdyti.“ Režisierui nepriimtinia, kad amerikiečiai leidžiasi manipuliuo-

jami ir nerodo nė menkiausio pasipriešinimo. Tačiau Lee ir pats priesida prie to opiumo gamybos – jis sukūrė daugybę reklaminių filmų („Nike“, „Levi's“, „Philips“, „American Express“) bei garsių atlikėjų vaizdo klipų.

„*Ji manęs nekenčia*“ sulaukė gana griežtos kritikos. Šis filmas pasirodė iškart po vieno geriausią Lee filmų „25-valandą“, tad suprantama, kad kritikų lükesciai buvo dideli. Daugeliui Lee gerbėjų atrodė, kad nesėkmės priežastis – režisierius siekis suderinti filme papročią komediją ir politinį trilerį. Tačiau kad ir kaip būtų, šio filmo nepatarčiau žiūrėti ponams Uokai su Gražuliu bei jiems prijaučiantiems. Tomo Kalino dramos „*Žiauri malonė*“ (LTV, 27 d. 23.30) – taip pat. Mat šis amerikiečių režisierius, scenaristas, producieris ir géju aktyvistas garseja tuo, kad filmuose kelia sunkias ir nepatogias temas. Kalino debutas „*Swoon*“ (1992) laikomas lemiamu „Queer Cinema“ srovės raidai. Dažniausiai jo rafinuoti ir poetiški filmai remiasi tikrais įvykiais. „*Swoon*“ priminė garsią 1924 m. žmogžudystę, kai du homoseksualai nužudė keturiolikmetį berniuką. Tačiau režisierius niekad nemoralizuoją, nesiūlo žiūrovams sprendimo ar interpretacijos raktą. Ne išimtis ir „*Žiauri malonė*“. Jame papasakota Barbaros Daly Baekeland istorija. Ištekėjusi už turtuolio, jautri Barbara (Julianne Moore) negali pritapti prie savo naujos padėties. Sūnaus Tonio giminės sugriauna santuokos pusiasvyrą. Nickinamas tévo Tobis vis labiau suartėja su vieniša savo motina, jų santykiai peržengia visas ribas... „*Žiauri malonė*“ taip pat nuvylė Kalino gerbėjus. Filmas turėtų šoki-ruoti, pliktinti, bet, deja, nesukelia audringų jausmų, nors Baekelandu šeimos istorija prilygsta antikinėms tragedijoms.

Nusikaltimų istorijos tapo kasdiene kino ir televizijos duona. Ypač pas mus. Jokios žinios nepr-

neš apie naujas technologijas, mokslininkų eksperimentus, sudėtingas medikų atlirkas operacijas, bet kiekviena avarija net menkiausiai bažnytkaimyje atsidurs televizijos žurnalistų akiratyje. Kažkoks televizinių idiotas sugalvojo „karokeliuose“ terminą (paaiškinkite, kas su kuo kariauja?), tai iki šiol to karro suvestinės pateikiamos kasdien. Filmų kūrėjams tokis „karas“, žinoma, juokingas, populiarusios išlieka idealaus nusikaltimo istorijos. Vieną tokį rodys Predrago Antoñeviciaus filmas „*Sunkūs pinigai*“ (BTV, 28 d. 21.05). Filmo herojus Tomas (Christian Slater) pagrobia milijonus, bet paaiškėja, kad jie priklauso FTB, be to, juos norėjo pasisavinti FTB agentas (Val Kilmer). Tad Tomui teks gerokai pasuktį galvą, kaip išsaugoti ją ir save šeimą. 1984 m. Richardo Tuggle'o policiniam filmui „*Ant bedugnės krašto*“ (LNK, 29 d. 22.35) Clinto Eastwoodo suvaidintas Naujojo Orleano inspektorius Vesas atsiduria labai sudėtingoje situacijoje. Maniakas žudo prostutes, apeidamas visus policininkų spąstus. Vesas pažinojo aukas ir pradeda įtarti, kad kažkas rezga prieš jį intrigą...

Sagą apie viena garsiausią prancūzų nusikaltelį Mesrine'ą neseinai sukūrės Jeanas-François Richet 2005 m. išgarsėjus filmui „*13-osios nuovados apgultis*“ (TV3, 26 d. 00.05). Tai – kultinio Johno Carpenterio filmo perdibinys, gana epigoniškas, bet pasižiūrėti jį verta. Naujujų metų išvakarėse vienoje Detroito policijos nuovadoje atsiduria automobilis su kaliniu, tarp kurių yra pavojingas nusikaltelis Bishopas (Laurence Fishburne). Jis bandys atmušti nusikaltelio draugai, tad seržantui Džeikui (Ethan Hawke) tikrai nebūs lengva. Režisierius yra prisipažinęs, kad ieškojo ikvėpimo klasikiniuose vesternuose (Howardo Hawkso „*Rio Bravo*“ ikvėpę ir Carpenter), bet jam buvo svarbūs ir vi dininiai personažai išgyvenimai. Kažkas pastebėjo, kad palyginus vi-

„*Žiauri malonė*“

sus tris filmus akivaizdu, jog Richet „13-osios nuovados apgultis“ labiau akcentuoja ne žmonių solidarumą kovojant su blogiu, bet vis ryškesnę moralės eroziją. Moralinių jautrumų gali išsaugoti tik neurotikai. Toks ir yra Džeikas. Gėrio pergalė vis dėlto dažniau yra desperatiškų veiksmų, o ne taurių žmonių solidarumo rezultatas. Pastaraisiais metais ši tendencija, deja, tapo dar ryškesnė, ir ne tik kine. Bet kilnumo nepristigs Johno Dahllo filmo „*Didysis pabėgimas*“ (TV3, 27 d. 22 val.) herojams – amerikiečių kariams, Antrojo pasaulinio karo metais gelbstintiems Filipinuose įkalintus draugus.

Tradicinių holividinių filmų „su ašara“ gerbėjams turėtų patikti Dennis Fallone 2008 m. šeimyninė drama „*Visi keliai veda namo*“ (LNK, 26 d. 10 val.). Dylikametė Bel prarado mamą autokatastrofoje. Jos tévas negali susitaikyti su praradimu, neranda bendros kalbos su dukra, tad išsiuncia ją pas senelį – tikrą kauboją. Tačiau ir šiam mergaitė žadina skausmą – primena žuvusią dukturą. Bel jaučiasi vis labiau vieniša ir nereikalinga. Kas jai padės? Panašią istoriją pasakoja ir Harry Winerio televizijos filmas „*Šuolis nuo Klauseno molo*“ (TV3, 27 d. 12 val.), kurio herėj nutraukiai sužadėtuves su mokyklos laikų draugu ir vyksta į Niujorką siekti karjeros ir naujo gyvenimo... Amerikiečiai vis dar ku-

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Kronika

Lietuvių kino vasara Japonijoje

Lietuvos ambasada Tokijuje atveria savo archyvus kino gerbėjams – šią vasarą jie turės retą progą pamatyti lietuvių poetinės dokumentikos retrospektyvą, apimančią beveik keturis dešimtmecius nuo poetinio kino tradicijos pradžios 7-ajame dešimtmetyje.

Birželio 18 d. výkusioje pirmoje ciklo peržiūroje buvo parodyti šeši filmai: lietuvių poetinės dokumentikos pradininko režisierius Roberto Verbos „Senis ir žemė“ (1965) ir „Šimtamečių godos“ (1969), Almantu Grikevičiaus „Laikas eina per miestą“ (1966), Henriku Šablevičiaus „Keliionė į kūlų lankomis“ (1973) ir „Apolinaras“ (1973) bei Edmundo Zubavičiaus

„Jautrumo kaip duonos“ (1979).

Metaforiški, minimalistinėmis išraiškos priemonėmis sukurti filmai pasakoja apie tautos šaknis ir būtinias išsaugoti vertybės, apie anksčiau dokumentinio kino nepastebėtą pa- prastą žmogų. Tai – filosofiški, jautrūs, šmaikštūs, melancholiški liudijimai apie praėjusį tautos laiką.

Kamerinėje kino peržiūroje da-

lyavovo japonų žurnalistai, menininkai, Tokijo savivaldybės atstovai ir nesenai Nacionaliniame kino centre vykusiamė festivalyje „ES kino dienos“ Lietuva susidomėjė kino mėgejai.

Lietuvių kino vasaros ciklą Tokijuje organizuoja Lietuvos ambasada ir kultūros atašė Japonijoje, bendradarbiaudamos su filmus kūrusiomis kino studijomis.

URM INF.

Lietuvoje vieši Marina Tarkovskaja

Šiandien, birželio 25 dieną, minėmasis poetė Arsenijaus Tarkovskio gimtadienis. Poetas ir jo sūnus kinorežisierius Andrejus Tarkovskis bus prisimenami renginiuose, vykiančiuose Molėtų Etnokosmologijos muziejuje.

Muziejaus kino salėje bus rodomas Andrejus Tarkovskio pagal Stanislawo Lemo mokslinės fantastikos romaną sukurtas filmas „*Solaris*“, kuriame pagrindinį Kriso vaidmenį sukūrė aktorius Donatas Banionis. Filmą pristatys ir savo žvalgomis apie jį bei jo sukūrimo aplinkybes režisierius sesuo Marina Tarkovskaja ir Andrejus Tarkovskio kolega režisierius Aleksandras Gordonas. Paklausta apie tai, kaip sūnaus paklydėlio su gržimą primenančią sceną šiam

filme, M. Tarkovskaja yra sakiusi: „Ši filmo scena veikiausiai rodo, kad „*Solaris*“ pagaliau suranda ryšį su Okeanu. Okeanas šitą salelę Krisui sukūrė iš jo vidinio pasaulio, jo dvasios. Juk sala iškyla bekraščiame ir paslaptingame okeane. Saloje yra ir namas, ir tévas – tiksliai išgvendinta matrica. Bet Okeanas taip pat palieka klaidą, lygiai taip,

kaip klysti leido sau žmonės – liečius ima lyti namo viduje, o ne išorėje. Juk ir Hari suknelė pasirodė esanti be užtrauktuko... Visa tai labai svarbios smulkmenos šiam filmui!“

Vakare po žvaigždėtu dangumi Arsenijaus Tarkovskio eiles skaitys Rusų dramos teatro aktoriai Jurius Ščiuckis ir Artūras Aleksejevas. Atsiminimais apie tévą dalisis M. Tarkovskaja. Dviejų filmų apie Arsenijų Tarkovskio autorius Viačeslavas Amiranjanas kalbės apie

poeto kūrybą. Jei lis lietus, poezijos skaitymai persikels arčiau žvaigždžių, į viršutinį Etnokosmologijos muziejaus stiklinį aukštą.

Atvykusijį į renginius taip pat turės galimybę susipažinti su Etnokosmologijos muziejaus ekspozicija ir, jei bus saulėta, pažvelgti į Saulę pro teleskopą.

Šis renginys yra VšĮ „Meno avilys“ pristatomomo ciklo „Iamžintas laikas“ dalis. Poetui Arsenijui Tarkovskiui ir kino režisieriu Andrejui Tarkovskiu skirtame renginių cikle numatyti atsiminimų vakarai, vaidybinių bei dokumentinių filmų peržiūros, poezijos skaitymai birželio 23 d. – liepos 3 d. Vilniuje, Molėtuose, Klaipėdoje, Palangoje ir Nidoje. Programa skelbiama „Meno avilys“ svetainėje www.menoavilys.org.

VšĮ „MENO AVILYS“ INF.

Parodos	so „Lietuvos kariomenė fotografinėje 2009–2010“ paroda	iki 30 d. – Valdo Žemaičio automobilių piešinių paroda	Šilavoto Davatkyno šventųjų paveikslų paroda „Kampelis maldai Motinos namuose“
VILNIUS		Paroda „Skamba, skamba kankliai“	„Kultūrinė tarpukario spauda: tarp iššūkių ir tolerancijos“
Nacionalinė dailės galerija	<i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „Moters laikas: skulptūra ir kinas“ iki 27 d. – Algirdo Šeškaus 1975–1983 m. fotografijos ir grafikos paroda „Archyvas (Pohilianka)“ Alfonso Budvyčio ir Algirdo Šeškaus fotografijų ciklas „Valstybinio rusų dramos teatro aktorių, režisieriu, kompozitoriu, dailininkų portretai“ nuo 30 d. – paroda „Vytautas Kairiūkštis ir jo aplinka“	Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka <i>Šv. Jono g. 11</i> iki VII. 3 d. – Rasos Staniūnienės tapybos darbu paroda „Gyvenimas yra gražus... tokas koks yra“ Keramikos simpoziumo „Harmonija 2010“ paroda „Sąsajos“	M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> Nacionalinio M.K. Čiurlionio dailės muziejaus užsienio dailės kūrinių – senovės pasaulio menas, XVII–XX a. pasaulio taikomoji dailė, XVI–XX a. Europos dailė (tarp jų ir M. Žilinsko dovanoti paveikslai bei skulptūros)
Vilniaus paveikslų galerija	<i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Paroda „Salaspilio mūs“ Jono Rimšos (1903–1978) kūrybos paroda „Tropikų šauksmas: Argentina–Bolivijs–Taitis“	Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Luizio Martino (Brazilija) paroda „Way“ Karinos Matiūkienės paroda „Trans-forma“	KAUNAS Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> Vytonto Augustino Babelio ir Jonės Babilytės tapybos paroda „Dvasios banga“
Radvilių rūmai	<i>Vilniaus g. 22</i> Lietuvui išėjivios kūrybos paroda „Dovana Nepriklausomai Lietuvi“	Auksakalių gildijos galerija <i>„Meno niša“</i> <i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i> Annos Fanigino (Latvija) paroda „Omnia mutantur, nihil interit“ (Viskas kinta, niekas nedingsta)	Lietuvos medicinos biblioteka <i>Kaštonų g. 7</i> iki 30 d. – Klemenco Kupriūno mažoji grafika
Taikomosios dailės muziejus	<i>Arsenalo g. 3 A</i> Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“	Vilniaus rotušė <i>Didžioji g. 31</i> iki 30 d. – Jono Daniliausko tapybos paroda	Rašytojų klubas <i>K. Sirvydo g. 6</i> Kazimiero Šešelgio fotografijos darbų paroda
Lietuvos nacionalinis muziejus	Naujasis arsenalas	Jono Meko vizualiųjų menų centras <i>Gynėjų g. 14</i> Paroda „Jurgis Mačiūnas – SoHo jkūrėjas“	Stasio Vainiūno namai <i>A. Goštauto g. 2–41</i> Egilio Skujos, Arūno Vasiliausko, Giedrės Riškutės, Algimanto Švėgždos, Juragio Burkšaičio, Eugenijos Pilypaitienės, Ramūnės Lebedytės, Kosta Dockaus, Dalios Dubonienės, Živilės Vasiliauskienės, Valentino Leimonito ir kt. dailininkų darbų paroda
Senasis arsenalas	<i>Arsenalo g. 1</i> Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių buities kultūra Kryždirbystė „Nepriklausomos Lietuvos dvidešimtmečio akimirkos“ Paroda „Lietuvos primityviai“	„Fluxus ministerija“ <i>Gedimino pr. 27</i> iki VII. 2 d. – Baltarusių ir lietuvių socialinės fotografijos paroda „FotoLab. Atskirtis“	Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40</i> iki 30 d. – Janinos Marijos Mačiokaitės-Pleškūnienės tapyba
Kazio Varnelio namai-muziejus	<i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644	Teatro, muzikos ir kino muziejus <i>Vilniaus g. 41</i> Paroda „Lietuvos kinas. 1909–2009“ Viginto Stankaus tapyba	A. ir A. Tamošaičių galerija <i>„Židinys“</i> <i>Dominikonų g. 15</i> Galerijoje eksponuojami lietuvių liaudies drabužiai ir audiniai, Tamošaičių kūrinių Janinos Monkutės Marks gobelenų paroda „8 pavasariai, vasaros, rudenys ir žiemos“
Bažnytinio paveldo muziejus	<i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salė <i>Šv. Jono g. 11</i> Klubo „Vilniaus vilnelės“ tekstilės paroda „Malonumai“	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras <i>Naugarduko g. 10/2</i> Nuolatinė ekspozicija „Išsigelbėjės Lietuvos žydų vaikas pasaka apie Šo“ Paroda „Kiti. Krikščionių, musulmonų ir žydų mažumos Viduržemio regiono šalyse“
Seimo parodų galerija	<i>Piliés g. 36–44</i> Vitalio Čepkausko paroda „Vienas prieš vieną“	VDA tekstilės galerija-dirbtuvė <i>„Artifex“</i> <i>Gaono g. 1</i> Paroda „Jonas tektilėje“, skirta VDA Tekstilės katedros dėstytojo Jono Stankevičiaus 60-mečiui	Pylimo galerija <i>Pylimo g. 30</i> Lietuvui išėjivios dailininkų kūrybos paroda „Po karo. Svetur“ (Adomo Varno, Adomo Galdiko, Viktoro Vizgirdos, Broniaus Murino, Česlovo Janušo, Juozo Bagdono, Kazimiero Žoromskio, Vytauto Kasulio kūrinių)
„Lietuvos aid“ galerija	<i>Žemaitijos g. 11</i> Antano Gudaičio piešiniai	Galerija „Actus magnus“ <i>Piliés g. 36–44</i> Vitalio Čepkausko paroda „Vienas prieš vieną“	Galerija „2 W“ <i>Piliés g. 8a–9</i> Saulės Urbanavičiūtės ir Jolantos Sereikaitės akvarelės ir grafikos paroda „Amžinės laikinumas – patirtys“
LDS galerija „Kairė-dešinė“	<i>Latako g. 3</i> nuo 29 d. – argentiniečių menininkų paroda „Argentinietiškas žvilgsnis: grafika dušimtojioms metinėms / Una mirada argentina: gráfica en el bicentenario“ iki 30 d. – studentų keramikos paroda „Kaunas – Vilnius '09“ iki 26 d. – Samuele Belloni kūrybos paroda „Untitled or titled“	Prancūzų kultūros centras <i>Didžioji g. 1</i> Paroda „Eduardo Andrė parkai lietuvių dailininkų akimis“	Lietuvių kalbos institutas <i>P. Vileišio g. 5</i> Algimanto Jono Kuro piešiniai
Galerija „Vartai“	<i>Vilniaus g. 39</i> ARTscape: Airija. Markas Garry, Vladimiras Tarasovas	Užupio galerija <i>Užupio g. 3</i> Paroda „Evaldas Babenskas: baltų menas“	Vilniaus kolegijos Dizaino ir technologijų fakulteto meno galerija <i>Gerosios Vilties g. 19</i> iki 26 d. – Vytauto Lauciūno fotografijų paroda „Juodkalnija – Balkan perlas“
„Prospekt“ fotografijos galerija	<i>Gedimino pr. 43</i> iki VII. 3 d. – Tado Dambrausko fotokonkur-	Jeruzalės galerija <i>Ateities g. 1F</i> Gintauto Adukauskio tapybos paroda „Pavasario akimirkos“	Muitinės muziejus <i>Jeruzalės g. 25</i> XIX–XX a. atvirukų ir fotografijų paroda „Išnykusios sienos“
Vilniaus universiteto biblioteka	<i>Universiteto g. 3</i> VU bibliotekos 440 metų sukaktai skirta paroda	Fotogalerija „Rèmelių dizainas“ <i>Didžioji g. 19</i> Daliutės Ivanauskaitės grafikos ir Genutės Burbaitės tapybos darbų paroda	Meno galerija „Kunstkamera“ <i>Ligoninės g. 4</i> Rimvydo Jankausko-Kampo kūrinių paroda
Lietuvos technikos biblioteka	<i>Šv. Ignotog. 6</i> iki VII. 1 d. – paroda „Lietuviška reformatų periodinė spauda (1911–2010)“	„Gobis/Lauko ekspo“ <i>Gedimino pr. 13</i> Vilniaus dailės akademijos Keramikos katedros studentų darbų paroda	Fotogalerija „Rèmelių dizainas“ <i>Didžioji g. 19</i> Daliutės Ivanauskaitės grafikos ir Genutės Burbaitės tapybos darbų paroda
Renginių ciklą „Iamžintas laikas“	skirtą Arsenijaus ir Andrejaus Tarkovskijų kūrybai birželio 25 – liepos 3 d. Vilniuje, Molėtuose, Klaipėdoje, Palangoje ir Nidoje. Programa skelbiama „Meno avilio“ svetainėje www.menoavilys.org	Andrejus Tarkovskis ir Aleksandras Kaidanovskis filmuoojant „Stalker“	

KLAIPÉDA	nés (JAV) paroda „Žiedais kaišytu nostalgijos keliu“
Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija	iki VII. 4 d. – Vaclovo Rataiskio-Rato (Australija) 100-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Džiaugsmo dailininkas“
<i>Liepų g. 33</i>	M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus
Prano Domšaičio tapybos ekspozicija	M.K. Čiurlionio g. 35
Genovaitės Kazokienės dovanotos kolekcijos paroda „Australijos ir Okeanijos tautų menas“	Kazio Šimonto tapybos paroda „Kelionė į slėpininą kraštą“
Algio Kliševičiaus (1950–2008) kūrybos paroda „Tarp atėjimo ir išejimo“	
Dailės parodų rūmai	
<i>Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i>	TRAKAI
Ciklo „Lietuvos profesionaliosios dailės sklaida“ paroda Lietuvos dailininkų sąjungos dailės kolekcija	Trakų salos pilis
Baroti galerija	Paroda „Lietuvos istorijos atspindžiai Gedrius Kazimierėnų tapyboje“
<i>Aukštajų g. 3/3a</i>	Trakų istorijos muziejaus restauratorių Kazimiero Barišausko ir Virginijaus Stančikos paroda
Tado Gindréno grafika	Edmundo Gaubo skulptūra „Žalgiris. Lietuviai sugrižo“
Kultūrų komunikacijų centras	
<i>Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4</i>	Užutrakio dvaro sodyba
Tarptautinė paroda „3+3 jaunias trijų šalių menas“ Neringos ir Mindaugo Bumblų (Lietuva), Normanu Genselio (Vokietija), Karolinos Erlingsson (Švedija) darbai	Lietuvos dailininkų monumentalistų darbų paroda
iki VII. 4 d. – projektas „Stiklo menas“ virtualioje/viešoje erdvėje	Paroda „Menamos istorijos“
Klaipėdos galerija	
<i>Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4</i>	DUSETOS
Respublikinė paroda „žūras“	Dailės galerija
„Herkaus galerija“	<i>K. Bügros g. 31a</i>
<i>Herkaus Manto g. 22</i>	iki VII. 2 d. – Romualdo Kęstučio Augūno fotografijų paroda „Viršūnės lietuviškais varda“
Nijołės Šaltenytės grafikos kūrinių paroda „Drugelių sezonas“	
Klaipėdos fotografių galerija	S p e k t a k l i a i
<i>Tomo g. 7</i>	VILNIUS
Mindaugė Gabrėno fotografių paroda „Fantasma“	Nacionalinis operos ir baletu teatras
„Danės vartai“	VII. 3, 4 d. 21 val. <i>Trakų pilies kieme</i> – V. Klovos „PILÉNAI“. E. Vasilevskis, J. Stupnišek, I. Linaburgytė, R. Urbietis, L. Norvaišas, A. Malikėnas, V. Kurnickas, V. Bagdonas, D. Staponius, J. Valuckas. Dir. – R. Šervenikas
<i>Žvejų g. 10</i>	„Naujosios dramos akcija“
Romualdo Požerskio paroda „Miražų dosjė“	VII. 3, 5 d. 19.30 sode <i>Nemenčinės plente</i> – PREMIERA! A. Čechovo „VYŠNIŲ SODAS“. Rež. – K. Smedas (Suomiija). Projekte dalyvauja J. Budraitis, V. Kelmelytė, V. Anužis, G. Padegimas, J. Vaikus, A. Bendoriūtė, P. Budraitis, D. Gavenonis, I. Lavrinovič, R. Samuolytė, B. Šarka.
ŠIAULIAI	<i>Žiūrovai į renginį vežami autobusu iš Katedros aikštės prie bokšto ir po renginio 23.30 parvezamai atgal</i>
Galerija „Laiptai“	2 d. 22 val. „Piano.lt“ kieme – audiovizualinės instalacijos „Výšnių sodas“ premjera
<i>Zemaitės g. 83</i>	„Raganiukės teatras“
Tarptautinė paroda „Sketch 2010“	27 d. 12 val. – „BEZDUKAS ANT EŽERO“
Kristinos Narvilaitės grafikos darbų paroda „Komentarai“	
Dailės galerija	KAUNAS
<i>Vilniaus g. 245</i>	Kauno valstybinis lėlių teatras
iki 26 d. – Šiaulių dailininkų kūrybos paroda	27 d. 12 val. – „MĖŠKIUKO GIMTADIENIS“. Rež. – R. Bartninkaitė
Aušros alėjos rūmai	
<i>Aušros g. 47</i>	Koncertai
Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus paroda „Pirmieji lietuvių Teksase“	Lietuvos muzikų rėmimo fondas
Paroda „Laiškai iš toli“, skirta Lietuvos okupacijos ir genocido 70-osioms metinėms ir Gedulio ir vilties dienai	<i>Menų festivalis „Druskininkų vasara su M.K. Čiurlioniu“</i>
Ch. Frenkelio vilia	27 d. 16 val. „Draugystės sanatorijos“
<i>Vilniaus g. 74</i>	<i>Raudonojoje salėje</i> – koncertas „Muzikinė akvarelė su M.K. Čiurlioniu“. Dalyvauja II tarptautinio kamerinių ansamblių konkursu „Muzikinė akvarelė 2010“ laureatai. Programoje M.K. Čiurlionio, J. Švedo, G.F. Händelio, L. van Beethovenio kūrinių. Koncerto meno vadovas R. Beinaris, koncerto vedėja kompozitorė V. Striaupaitė-Beinarienė
PANEVĖŽYS	VII. 3 d. 20 val. <i>Druskininkų miesto muziejuje</i> – L. Baublytė (fleita), B. Bizevičiūtė (fortepijonas), G. Gabrytė (fortepijonas).
Dailės galerija	Programoje M.K. Čiurlionio, J. Brahms, F. Chopino, M. Ravelio kūrinių
<i>Respublikos g. 3</i>	4 d. 12 val. <i>Senosios Varėnos Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčioje</i> , 19.30 Druskininkų Šv.
Paroda „Siena“, skiriamą Berlyno sienos grūvimo dvidešimtmečiui	<i>Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčioje</i> – sakralinės muzikos valandų ciklo „Čiurlionis-
Paroda „40+1 portretų stikle“	
„Galerija XX“	
<i>Laisvės a. 7</i>	
iki 30 d. – Artūro Stančiko tapybos ir Egidiučiaus Radvensko keramikos paroda „Užrašai“	
DRUSKININKAI	
V.K. Jonyno galerija	
<i>M.K. Čiurlionio g. 41</i>	
Magdalenos Birutės Stankūnės-Stankūnienė	

Bibliografinės žinios

PAŽINTINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Mėnulio palytėta : [kniga mergaitėms / autorė-sudarytoja Rasa Katiliutė-Bačiulienė ; dailininkė Indrė Jaskūnienė]. – Vilnius : Kronta, [2010]. – 149, [3] p. : iliustr. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-609-401-041-5 (jr.)

Pasaulio atlasas su langais : [su didžiuoliu pasaulio žemėlapiu / Alex Frith ir Kate Leake ; iš anglų kalbos vertė Margarita Bautrėnienė ; dailininkai Helen Lee, Sam Chandler ir Kate Fearn ; atlaso specialistas Roger Trend]. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Spausd. Kinijoje). – 14, [1] p. : išv. : iliustr., žml. – Antr. iš vīr. – Aut. nurodyti nugar. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9955-38-506-6 (jr.) : [21 Lt 19 ct]

MENAS. FOTOGRAFIJA. ŽAIDIMAI. SPORTAS

Portretai : Ukmėgės krašto menininkai / Kęstutis Česnačius. – Ukmėgė : [Ukmėgės spaustuvė], 2010 (Ukmėgė : Ukmėgė sp.). – 189, [1] p. : iliustr., portr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-419-43-3

Vėduoklė : [grafikos ir poezijos albumas] / Danutė Žalnieriūtė, Dalia Bielskytė. – Klaipėda : [S. Jokužio leidykla-spaustuvė], 2009 (Klaipėda : S. Jokužio l-kla-sp.). – 71, [1] p. : iliustr. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9986-31-276-5

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Alchemikas / Paulo Coelho ; vertė Rūta Knizikevičiūtė. – Vilnius : Vaga, [2010] (Kaunas : Aušra). – 187, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 5-415-01848-4

Beržų aukas : impresijos ir prisiminimai / Antanina Vaitkevičienė. – Kaunas : Aušra, 2009 (Kaunas : Aušra). – 92, [1] p. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-609-400-010-2

Gelbėtojas : romanas / James Patterson, Andrew Gross ; iš anglų kalbos vertė Povilas Bykovas. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 382, [2] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-38-053-5 (jr.) : [26 Lt 77 ct]

Internetinės džiunglės : romanas / Stasys Venskaitis. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2010 (Klaipėda : S. Jokužio l-kla-sp.). – 251, [1] p. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-9986-31-290-1

Kai sirdis nerimsta : poema, eilėraščiai / Stanislovas Jokūbauskas ; [fotonuotraukos Augenijaus Ambrozo]. – [Radviliškis : Litera], 2009. – 105 p. : iliustr. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-9955-928-50-8

Kai tu šalia : jubiliejinė [poezijos] rinktinė / Elena Dekaminavičienė. – Kaunas : Kalendorius, 2010 (Kaunas : Aušra). – 107, [5] p. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9955-746-51-5 : [15 Lt]

Kai žydi jurginai : haiku, tanka / Sigitas Tutlys. – Kaunas : [Lameta], 2010 (Kaunas : Lameta). – 104, [2] p. – Tiražas 60 egz. – ISBN 978-9955-9906-9-7

Kuprotajo banginio dainos : romanas / Jodi Picoult ; iš anglų kalbos vertė Danguolė Žalytė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 361, [3] p. – Tiražas 4000 egz. – ISBN 978-9955-38-617-9 (jr.) : [28 Lt 19 ct]

Laiko spalvos : eilėraščiai / Marija Žarkauskaitė. – Vilnius : Homo liber, 2009 (Kaunas : Aušra). – 95, [1] p. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9955-716-76-1 : [6 Lt]

Mergina su drakono tatuirute : romanas / Stieg Larsson ; iš švedų kalbos vertė Raimonda Jonkutė. – Vilnius : Kronta, [2010] ([Kaunas] : Spindulio sp.). – 575, [1] p. – Trilogijos „Millenium“ 1-oji knyga. – ISBN 978-9955-734-57-4 (jr.)

Mirk dėl manęs : romanas / Karen Rose ; iš anglų kalbos vertė Donatas Masilionis. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 533, [2] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-9955-38-573-8 (jr.) : [32 Lt 42 ct]

Poezijos pavasaris : almanachas. – Vilnius : Vaga, 2010. – ISSN 0235-442X 2010 / sudarytojas Arnas Ališauskas. – 2010 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 223, [1] p. + 1 garso diskas (CD). – Tiražas 800 egz.

Saligan be varmian : [poezija] / Nijolė Kliukaitė ; [iliustracijos autorės]. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2009 (Klaipėda : S. Jokužio l-kla-sp.). – 120 p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9986-31-278-9

Šarada : [roman] / Sandra Brown ; iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 484, [2] p. – Tiražas 5000 egz. – ISBN 978-9955-38-616-2 (jr.) : [30 Lt 31 ct]

Vakarių apsilankus : [eilėraščiai] / Antanas Dainoras ; [parengė Vytautas Rakauskas]. – Kaunas : [Lameta], 2010 (Kaunas : Lameta). – 76, [1] p. – Tiražas 60 egz. – ISBN 978-9955-9906-8-0

Veronika ryžasi mirti : [roman] / Paulo Coelho ; iš portugalų kalbos vertė Irena Nutaitė. – Vilnius : Vaga, [2010] (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 250, [1] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-5-415-01805-5 (jr.)

Vieškeliu : apysaka / Vytautas Rakauskas. – Kaunas : [Lameta], 2010 (Kaunas : Lameta). – 107, [2] p. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-435-000-9

Vilties kelionė = Journey of hope : eilėraščiai / Viltis Garunkštytė-Butvydienė (Viltis-Hope Butvydas). – Vilnius : Kronta, 2009 (Vilnius : Logotipas). – XII, 187, [1] p. : iliustr., portr. – Tekstas liet., angl. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-609-401-039-2 (jr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Semas mokosi skaičiuoti ūkyje : [žaislinė knygelė / parašė Brenda Apsley ; iš anglų kalbos vertė Inga Migūnaitė ; iliustravo Craig Cameron]. – Vilnius : Alma littera, [2010] (Spausd. Kinijoje). – [10] p. : iliustr. + 10 dvipusių kortelių. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-9955-38-526-4 : [14 Lt 12 ct]

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.
LIETUVOS NAC. M. MAŽYVO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

„Viktoria: jaunoji karalienė“

Savaitės filmai

A komanda **

Šį sezoną pramoginiame amerikiečių kine dominuoja 9-ojo dešimtmecio nostalgija. Kinas grįžta prie mėgstamų personažų ir motyvų. Joe Camahanas prisiminė kadaise populiarų serialą, bet perkėlė jo personažus į Irako karo laikus. Grupė šio karo veteranų išsivelia į žmogžudystę ir nori bet kokia kaina atgauti gerą vardą. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Bradley Cooperis, Liamas Neesonas, Jessica Biel (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Ateik čia arba gausi į dūdą! **

Kupinas prievertos scenų ir necenzūrinu žodžių Matthew Vaughno filmas pagal populiarų Marko Millaro komiksą pasakoja apie paauglį Deivą, kuris nusprendžia apsaugoti pasauly nuo piktadarių. Tuo tikslu jis ima dėvėti interneite nusipirktą superdidvyrio kostiumą. Vaikinukas nepasižymi ypatingais talentais ar savybėmis, bet susirėmimas su tikrais nusikaltėliais atveria paslėptas jo galimybes. Taigi filmas suteiks paguodos visiems nevykliams paaugliams ir privers patikėti, kad svarbiausia – ne fizinė jėga. Vaidina Christopheris Mintz-Plasse, Chloe Moretz, Nicolas Cage'as, Aaronas Johnsonas (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Ponas ir ponia Gangsteraii **

Robertas Luketicas kūrė komedijas apie blondines. Ši komedija apie samdomus žudikus taip pat niekuo nenustebins. Filmo heroje blondinė kompiuterių specialistė (Katherine Heigl) atostogaudama sutiko idealų vyra (Ashton Kutcher). Atostogų nuotykis greit pasibaigs vestuvėmis. Ne trukus jauna žmona sužinos, kad mylimasis yra samdomas žudikas, kuris iš meilės jai atsisakė profesijos. Tačiau jo „kolegas“ nenori su tuo susitaikyti ir trokšta sunaikinti porą. Kas jiems lieka? Jei atspėjote, tai lengvai atspėsite ir kitus siužeto posūkius (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas)

Robinas Hudas ***

Kanų kino festivali atidarės Ridley Scotto kūrinys esą gimė iš noro sukurti visiskai kitokį filmą ne tik apie vieną garsiausią istorijoje plėšikų, bet ir apie vieną populariausių kino istorijoje personažų. Scotto ir Russello Crowe duetas jau ne kartą įrodė, kad sugeba nustebinti net ir didžiausius skeptikus. Jiems talkina Cate Blanchett, kurią taip pat sunku išsivaizduoti dorybingos siuvinėtojos Marianos vaidmenyje. Šioje spalviningoje kostiuminėje viduramžių dramoje taip pat vaidina Markas Strongas, Kevinas Reynoldsas, Oscaras Isaacas, Markas Addy (D. Britanija, JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas)

Viktoria: jaunoji karalienė ***

Jei mėgstate jaudinančias meilės istorijas, šis filmas nenuvils. Prodiuotas Martino Scorsese ir režisuatotis talentingis kanadietis Jeano-Marc Vallee filmas pasakoja apie karalienės Viktorijos jaunystę. Aštuoniolikmetė mergina tapo Didžiosios Britanijos valdovę. Taip prasidėjo epocha, kuri dabar vadinama jos vardu. Filme rodoma audringo romano su princu Alberto istorija – ketveri jaunosios karalienės gyvenimo metai. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Emily Blunt, Rupertas Friendas, Paulas Bettany, Miranda Richardson (D. Britanija, JAV, 2008). (Vilnius, Kaunas)

Žvėreliai maištasis **

Brendanas Fraseris vaidina nekilnojamojo turto verslininką Deną, kuris kartu su šeima persikelia gyventi į žaliąjį Oregoną. Denas nėra ekologiškai nusiteikęs žmogus. Jis nori statyti namus miške ir pasipelnyti. Tam pasipriešina miško gyventojai. Jie ima visaip kenkti. Rogerio Kumble'o komedija išnaudoja „žaliųjų“ madą ir gamtos gynėjų teiginius, bet humoras išsleka tradiciškai amerikietiškas. Taip pat vaidina Brooke Shields, Jimas Nortonas, Ricky Garcia, Eugene'as Cordero (JAV, JAE, 2010). (Vilnius, Kaunas)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorius – Linas Vildžiūnas

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštopaitė | **Muzika** – Kamilė Rupeikaitė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Rasa Vasinauskaitė

Stilius – Rita Markulienė | **Dizainas** – Jokūbas Jacobskis

Maketas – Vanda Čemerkaitė

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

25–VII. 1 d. – Gatvės šokiai (3D, D. Britanija) – 12.30, 15.40, 18, 21 val.

Ateik čia arba gausi į dūdą! (JAV) – 11.20, 14, 16.40, 19.20, 22 val.

30 d. – Užtemimas (JAV) – 22, 22.20, 22.30; VII. 1 d. – 22 val.

25–29, VII. 1 d. – Žvėreliai maištasis (JAV) – 11.40, 13.50, 16, 18.15, 20.30; 30 d. – 11.40, 13.50, 16, 18.15

25–VII. 1 d. – Seksas ir miestas 2 (JAV) – 12, 15, 18, 21.15

25–29, VII. 1 d. – Šrekes: ilgai ir laimingai (3D, JAV) – 12, 15, 19, 21.40; 30 d. – 12, 15, 19 val.

25–VII. 1 d. – Šrekes: ilgai ir laimingai (JAV) – 11 val.

25–27 d. – Viktorija: jaunoji karalienė (D. Britanija, JAV) – 13, 15.20, 18.20, 20.30;

28–VII. 1 d. – 15.20, 18.20, 20.30

25–27 d. – Ponas ir ponia Gangsterai (JAV) – 12.45, 18.45, 21.20; 28, 29 d. – 15.40, 18.45, 21.20

25–29 d. – Persijos princas: laiko smiltys (JAV) – 15.20, 18.30, 21 val.; 30, VII. 1 d. – 15.20, 18.30

25–VII. 1 d. – A komanda (JAV) – 14.40, 20.40

Kaip prisijaukinti slibiną (JAV) – 13.10 Robinas Hudas (D. Britanija, JAV) – 17.30

30, VII. 1 d. – Saulėlydis (JAV) – 17 val.

30, VII. 1 d. – Jaunatis (JAV) – 19.30

Šrekes 3 (JAV) – 12.20

Forum Cinemas Akropolis

25–VII. 1 d. – Gatvės šokiai (3D, JAV) – 10.15, 13, 16, 19, 21.50

Ateik čia arba gausi į dūdą! (JAV) – 12.15, 15.30, 18.45, 21.30

25–27 d. – Ponas ir ponia Gangsterai (JAV) – 11.45, 14.15, 16.30, 19.15, 21.40; 28–VII. 1 d. – 14.15, 16.30, 19.15, 21.40

25–VII. 1 d. – Šrekes: ilgai ir laimingai (JAV) – 10.45, 13.15, 15.45, 18.15, 20.30

Žvėreliai maištasis (JAV, JAE) – 10.30, 15.15, 20.15

Seksas ir miestas 2 (JAV) – 15, 18, 21 val.

Viktoria: jaunoji karalienė (D. Britanija, JAV) – 16.15, 18.30, 21.15

Kaip prisijaukinti slibiną (JAV) – 11, 13.30

Persijos princas: laiko smiltys (JAV) – 12.45, 17.45

25–27 d. – Robinas Hudas (D. Britanija, JAV) – 11.30, 17.30; 28–VII. 1 d. – 17.30

25–VII. 1 d. – A komanda (JAV) – 14.45, 20.45

Alisa Stebuklų šalyje (JAV) – 12 val.

„Skalvijos“ kino centras

25 d. – Fobos. Baimės klubas (Rusija, Estija) – 23 val.

26 d. – Kloja (JAV, Kanada, Prancūzija) – 22 val.; 28 d. – 21.20; 29 d. – 21 val.; 30 d. – 18.50

30 d. – Serafina (Prancūzija, Belgija) – 20.50

30 d. – Magiškasis Paryžius (trumpametrių f. programa, Prancūzija) – 17 val.

Renginių ciklas „jamžintas laikas“, skirtas Arsenijaus ir Andrejaus Tarkovskių kūrybai

25 d. – Andrejus Rubliovas (rež. A. Tarkovskis, Rusija) – 19.30

26 d. – Kelionės metas (rež. A. Tarkovskis, T. Guerra, dok. f., Rusija, Italija) – 15.30

26 d. – Stalkeris (rež. A. Tarkovskis, Rusija) – 19 val.

27 d. – Arsenijus Tarkovskis (rež. V. Amiranjanas, dok. f., Rusija) – 18 val.

© „7 meno dienos“ Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.

Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „Meno dienos“,

Bernardinų g. 10, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2617247. Faks. 2611926.

Eli. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. I. Tiražas 1000 egz.

Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė

Remia Spaudos, radio ir televizijos rémimo fondas,

Atvirios visuomenės instituto Pagalbos fondas Lietuvoje

28 d. – Veidrodis (rež. A. Tarkovskis, Rusija) – 18.30

29 d. – Sergejus Lazo (rež. A. Gordonas, Moldova) – 19 val.

27 d. – Kuklus buruzajos žavesys (Prancūzija) – 21 val.

„ARTscape“ filmų programa (Airija)

25 d. – Vardan tévo (Airija, D. Britanija) – 17 val.

26 d. – Kruvinasis sekmadienis (Airija, D. Britanija) – 17 val.

27 d. – Vėjas, siūbuojantis miežius (Airija, D. Britanija, Vokietija, Italija, Ispanija, Prancūzija) – 15.40

28 d. – Taikos ugnis (Airija) – 16.40

29 d. – Mikibo ir aš (D. Britanija) – 17 val.

Riedėk (JAV) – 14, 21.15; Magiškas Paryžius (Prancūzija) – 18.15; Vaiduoklis (D. Britanija) – 11.15, 16.15, 18.45; Bielka ir

Strielka – kosmoso užkariautojos (Rusija) – 11.30; A komanda (JAV) – 11.45, 16.45, 19.15,

21.45; Ponas ir ponia Gangsterai (JAV) – 13.15, 15.20, 17.30, 19.45, 21.55; Šrekes: ilgai ir laimingai (JAV) – 10.45, 12.35, 14.30,

16.30, 18.30, 20.30; Persijos princas: laiko

smiltys (JAV) – 14.15; Seksas ir miestas 2 (JAV) – 12.15, 15.15, 20.45

KLAIPĖDA

Cinamonas

VII. 1 d. – Užtemimas (JAV) – 22.30

25–VII. 1 d. – Gatvės šokiai (D. Britanija) –

12, 14.25, 16.45, 19, 21.15; Ateik čia arba

gausia į dūdą! (JAV) – 11.15, 13.45, 16.15,

18.45, 21.30; Le concert (Belgija, Italija, Prancūzija, Rumunija) – 14.15; A komanda

(JAV) – 11.45, 17, 19.30, 22 val.; Ponas ir

ponia Gangsterai (JAV) – 12.45, 15, 17.15,

19.45, 21.55; Šrekes: ilgai ir laimingai (JAV) – 10.45, 12.35, 14.30, 16.30, 18.30, 20.30;

Persijos princas: laiko smiltys (JAV) – 15.30;

Seksas ir miestas 2 (JAV) – 12.15, 18, 21 val.</p